

Kongre Tarihi:
5-6 Nisan 2025

I. BİLSEL ULUSLARARASI SEMERKANT BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

KONGRE KİTABI

BİLSEL YAYINCILIK

https://bilselkongreleri.com

BİLSEL CONGRESS

1. BİLSEL INTERNATIONAL SAMARKAND SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS BOOK
05/06 APRIL, 2025
UZBEKISTAN

EDITOR
Assoc. Prof. Dr. İlyas ERPAY

ISBN: 978-625-97089-5-9

All rights of this book belong to BILSEL PUBLISHING.

The book is not intended for commercial profit.
It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Bu kitabın tüm hakları BİLSEL YAYINCILIK yayınevine aittir.
Kitap ticari bir kar amacı gütmemektedir.
Yayın etiği kurallarına uymak yazarın sorumluluğundadır.

https://bilselkongreleri.com/

22.04.2025

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

1. BİLSEL INTERNATIONAL SAMARKAND SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS

DATE and PLACE

05/06 APRIL, 2025

UZBEKISTAN

GENERAL COORDINATOR

Dr. Bahar ALTUNOK

ORGANIZING COMMITTEE

Chairman of the Organizing Committee

Assoc. Prof. Dr. İlyas ERPAY

University Academician Representative

Prof. Dr. Alaeddin BOBAT

Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Hikmet Yeter ÇOĞUN

Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Ömer Faruk CAN

Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Fuat LEBE

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Doç. Dr. Fatih KOÇYİĞİT

Dicle Üniversitesi

Dr. Emre ALTAŞ

Bartın Üniversitesi

Dr. Onur OKTAYSOY

Kafkas Üniversitesi

Dr. Derya KARATAŞ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

CONGRESS ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

Prof. Dr. İbrahim CAN
Prof. Dr. Özlem KARABULUTLU
Prof. Dr. Şükrü KARATAŞ
Prof. Dr. Süleyman GÖKSOY
Prof. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR
Prof. Dr. Ayhan Karakaş
Prof. Dr. Karim KREIT
Prof. Dr. Mohammed Waheeb
Professor Dr.Nana Jincharadze
Prof. Dr. Shemsije Demiri
Prof. Dr. Tinatin Mshvidobadze
Prof. Dr.Valbon Ademi
Professor Dr Valentina Marinescu
Doç. Dr. Hakan Tahiri MUTLU
Doç. Dr. Bahar ÇİFTÇİ
Doç. Dr. Ercan AYDOĞMUŞ
Doç. Dr. Ebru YILMAZ
Doç. Dr. Çağatay YAMÇIÇIER
Associate Professor Dr. Farida Safaraliyeva
Assoc. Prof. Dr. Kamal Koohi
Assoc.Prof. Ghizlane Bouazza
Assoc. Prof. Dr. Postolache Victoria
Associate Professor Dr. Naseem Akhter Khattak
Associate Professor Dr. Rozina Khattak
Dr. Esra CEBECİ MAZLUM
Dr. Eylem BEKTAŞ BİLGİÇ
Dr., Murat KORKMAZ
Dr. Eyüp SIRAMKAYA
Dr. Meryem Pir
Dr. Zarifa NAZIRLI
Dr. Mokhnane Tarek
Dr. K. VIGNESH
Dr. Vo Trung Hau
Dr. Le Thi Minh
Dr. Amina Yahia
Dr. Haneen Vasel

PARTICIPANTS COUNTRY

Azerbaijan/Brazil/Romania/Hungary/Indonesia/India

N. Macedonia/Serbia/Jordan/Albania/Algeria/Vietnam/Kosovo/Moldova/Pakistan/Nigeria

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Hasan SERİN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet GÜNER

Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Ümit M. KOÇYİĞİT

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Prof. Dr. Fatih Mehmet KANDEMİR

Aksaray Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim CAN

Prof. Dr. Alaeddin BOBAT

Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Hikmet Yeter ÇOĞUN

Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Bayırlı

Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Abdurrahman KARABULUT

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Prof. Dr. Ardita Dylgjeri

University of Elbasan "Aleksandër Xhuvani" Albania

Prof. Dr. Benahmed Abdelillah

University of Blida1, Algeria

Professor Dr. Boualam Abderrahmane

Higher Institute of Nursing and Health Professions, Morocco

Prof.Dr. Elman Guliyev

Azerbaycan Devlet Pedogoji

Prof. Dr. Hassan ZARIOUH

Mohammed I University, Oujda Morocco

Prof. Dr. Ivan Pavlovic

Scientific Institute of Veterinary Medicine of Serbia

Professor Iheanyı Omezuruıke Okonko

Unıversıty Of Port Harcourt, Nıgerıa

Prof. Dr. Karim KREIT

Cadi Ayyad University, Moracco

Prof. Dr. Mohammed Waheeb

Hashemite University,Jordan

Professor Dr.Nana Jincharadze

European University Georgia

Prof. Dr. Shemsije Demiri

Hıgh Economıc School- Gostivar North Macedonia

Prof. Dr. Tinatin Mshvidobadze

Gori State University (Georgia)

Prof. Dr.Valbon Ademi

University of Tetovo, North Macedonia

Professor Dr Valentina Marinescu

University of Bucharest

Doç. Dr. Işıl ÖZDEMİR

Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Adem DOĞAN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep Şilan TURHAN

Iğdır Üniversitesi

Doç. Dr. Fikret YAZICI

Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Kadir GÖKOĞLAN

Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Cihan KÜRKÇÜ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Doç. Dr. Sedat ARSLAN

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Hasan Mansur DURGUN

Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Veysi BABAYİĞİT

Batman Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Yavuz KARAFİL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Doç. Dr. Özge TEMİZ

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Assoc. Dr. Abdullayeva Gultekin

Azerbaijan State Pedagogical University

Assoc. Dr. Məmmədova Könül Ələddin qızı

ADPU-Azerbaijan

Assoc.Prof. Dr. John Noel S. Nisperos

Don Mariano Marcos Memorial State University- Philippines

Assoc.Prof.,Dr Daniela Matušíková

University of Prešov, Slovakia

Assoc. Prof. Dr. Abderrahmane Raji

Sultan Moulay Slimane University,Morocco

Asoc. Prof. Enida KUME

Aleksander Moisiu" University, Durrës, Albania

Associate Professor Dr. BELOUFA

Nabil,IHFR, Algeria

Doç.Dr. Ebülfəz Ezimli

Naxçıvan Devlet Universiteti

Associate Professor Dr. Farida Safaraliyeva

Azerbaijan State Pedagogical University

Assoc. Prof. Dr. Kamal Koohi

University of Tabriz,Iran

Assoc.Prof. Ghizlane Bouazza

Ministry of Health, Morocco

Assoc. Prof. Dr. Postolache Victoria

Alecu Russo Balti State University, Moldova

Associate Professor Dr. Naseem Akhter Khattak

Shaheed Benazir Bhutto Women University Peshawar Pakistan

Associate Professor Dr. Rozina Khattak

Shaheed Benazir Bhutto Women University, Pakistan

Dr. Sultan SARI

Ostim Teknik Üniversitesi

Dr. Çağrı GÜÇLÜTEN

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Dr. Onur OKTAYSOY

Kafkas Üniversitesi

Dr. Mahmut ÇAMLICA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Dr. Mustafa KAPLAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Doruk AYBERKİN

Bayburt Üniversitesi

Dr. Betül Ayman

Erciyes Üniversitesi

Dr. Emre ALTAŞ

Bartın Üniversitesi

Dr. Cansu Mine AYDIN

Kafkas Üniversitesi

Dr. Fevzi KELEN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Mirjeta Cenaj

Sports University of Tirana, Albania

Dr. Israr Ali Khan

Institute of Numerical Sciences, Pakistan

Dr. BLERINA XHELAJ

University "Ismail Qemali" Vlora- Albania

Dr. Sohayb Abdulkerim

Gaziantep University

Dr. Muhammad Faisal

Ministry of State and Frontier Region Govt of Pakistan

Dr. M.K.Ganeshan

M.I.E.T. Engineering College

Dr. R. THIRUCHELVI

Aman Aqua Bio Chemical free plant Activator Manufacturer, India

Dr. sci. Džana Rahimić Ramić

University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Dr hc Vicente Pironti

Open University Humaniza, Brazil

Dr. Vijay Singh

Himachal Pradesh University Shimla India

Dr. Abdelaati Soufiani

Higher Institute of Nursing and Health Technology (ISPITS) of Kenitra

Dr. Alketa Çaushi

Sport University of Tirana,Albania

Dr. Solomon Uchechukwu Eze

Nnamdi Azikiwe University

1. BİLSEL INTERNATIONAL SAMARKAND SCIENTIFIC RESEARCHES CONGRESS

05/06 APRIL, 2025 UZBEKISTAN

CONGRESS PROGRAM

Join Zoom Meeting ID: 849 7306 3266

Passcode: 312213

Join Zoom Meeting

https://us06web.zoom.us/j/84973063266?pwd=FQzgQNS8HxCW7gnpaAx57seMtbOaMT.1

PARTICIPATING COUNTRIES

Azerbaijan/Brazil/Romania/Hungary/Indonesia/India
N Macedonia/Serbia/Jordan/Albania/Algeria/Vietnam/Kosovo/Moldova/Pakistan/Nigeria

IMPORTANT

- **To be able to make a meeting online, login via https://zoom.us/join site, enter ID instead of**
- **"Meeting ID or Personal link Name'' and solidify the session.**
- **The presentation will have 10 minutes .**
- **The Zoom application is free and no need to create an account.**
- **The Zoom application can be used without registration.**
- **The application works on tablets, phones and PCs.**
- **Speakers must be connected to the session 10 minutes before the presentation time.**
- **All congress participants can connect live and listen to all sessions.**

TECHNICAL INFORMATION

- **Make sure your computer has a microphone and is working.**
- **You should be able to use screen sharing feature in Zoom.**
- **Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.**

ÖNEMLİ

- **Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için**
- **online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.**
- **Online sunum yapabilmek için https://zoom.us/join sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID**
- **or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.**
- **Sunumlar için 10 dakika süre ayrılmıştır.**
- **Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.**
- **Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.**
- **Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışmaktadır.**
- **Sunum yapacakların sunum saatinden 10 dk önce oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.**
- **Tüm katılımcılar oturumlara online katılıp dinleyebilir.**

TEKNİK BİLGİLER

- **Bilgisayarınızda çalışır durumda mikrofon bulunmalıdır.**
- **Zoom'da ekran paylaşma özelliği kullanılabilmelidir.**
- **Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir.**

Kongreye katılım zorunludur, katılım sağlamayan katılımcılarımıza Kongre Katılım Belgesi gönderilmeyecektir.

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Doç. Dr. Rəhilə Hümmətova

SESSION-1 HALL-1

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Rəhilə Hümmətova	*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti*	*ORFOQRAFİYA TƏLİMİNDƏ İSTİFADƏ EDİLƏN İŞ NÖVLƏRİ*
Beyza Nur Çabuk	*İstanbul Aydın University*	*THE EFFECT OF CONTENT-FOCUSED FEEDBACK ON WRITING PROFICIENCY OF TURKISH EFL STUDENTS*
Lecturer, Mihri Dişli	*Istanbul Aydin University*	*THE IMPACT OF DIRECT AND INDIRECT WRITTEN CORRECTIVE FEEDBACK ON TENSE AGREEMENT IN TURKISH EFL LEARNERS' WRITING*
Aynur Bədəlova	*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti*	*MAHİRƏ NAĞIQIZININ "ANA DİLİM" ŞEİRİNDƏ DİLİN VƏ MİLLİ KİMLİYİN DƏRİN MƏNA VƏ ƏHƏMİYYƏTİ*
Doç.Dr.EBÜLFƏZ EZİMLİ	*Naxçıvan Dövlet Üniversiteti,*	*ÇAĞDAŞ TÜRKİYƏ ƏDƏBİYYATI: ŞAİR MEHMET HARUN TOPAY DÜŞÜNCƏLƏRİNDƏ TOPA-TOPA İLMƏLƏRİN SERGİSİ*
Doç.Dr.EBÜLFƏZ EZİMLİ	*Naxçıvan Dövlet Üniversiteti,*	*ÖZBƏK ƏDƏBİYYATI: ŞAİRƏ ZÜLFİYYƏ YARADICILIĞININ MƏZMUN, İFADƏ VƏ İDEYA ÖZƏLLİKLƏRİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Doktor, Serkan Yenigürbüz

SESSION-1 HALL-2

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Elif Beyza DÖNMEZ Emine ÖZÜTLER Esra KIZILASLAN Esra YENİDÜNYA Öğretim Görevlisi Murat IHLAMUR	*Biruni Üniversite,*	*ENTEROCOCCUSUN GIDALAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*
Eda ÇAĞLAR Şevval BAYBARS Öğretim Görevlisi Murat IHLAMUR	*Biruni Üniversite,*	*LAKTİK ASİT BAKTERİSİ VE İNSAN SAĞLIĞI*
Doktor, Serkan Yenigürbüz	*Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sultan Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi,*	*BETA TALASEMİ MAJOR TANILI ÇOCUK HASTADA NADİR GÖRÜLEN BİR KOMPLİKASYON:PRİAPİZM*
Özge DALGALAR Prof. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ	*Mersin Tece Aile Sağlığı Merkezi, Mersin Üniversitesi,*	*ERKEK KONTRASEPSİYONU VE KULLANIMINDAKİ ENGELLER*
Özge DALGALAR, Prof. Dr. Duygu VEFİKULUÇAY YILMAZ	*Mersin Tece Aile Sağlığı Merkezi, Mersin Üniversitesi,*	*ENDOKRİN BOZUCULAR VE KADIN SAĞLIĞI*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Doç. Dr. Serap SARIBAŞ

SESSION-1 HALL-3

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Doç. Dr. Serap SARIBAŞ	*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,*	*DELİLİĞİN MİKROKOZMOSU: STONEHEART ASLYUM'DA GERÇEK ve SANRI ARASINDAKİ İNCE ÇİZGİ*
Doç. Dr. Serap SARIBAŞ	*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,*	*ETNİK KİMLİK, SİNEMATİK HAFIZA ve ZAMANIN ÖTESİNDE BİR MASAL: ÇİNGELER ZAMANI'NDA ROMAN HALKININ GÖLGESİNDE KALAN TARİH ve MİSTİK ANLATI*
Prof. Dr. Elman Guliyev	*Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi*	*MEHMED AKİF ERSOY'UN İSTİKLAL MARŞI ŞİİRİN'DE İSTİKLAL GURURUMUZUN TERENNÜMÜ*
Elif YILMAZ *Assoc. Prof. Dr. F. Gül KOÇSOY*	*Fırat University*	*ARTICULATION OF ILLNESS, SUFFERING AND SILENCE IN ERNEST HEMINGWAY'S SHORT STORIES: IN ANOTHER COUNTRY AND A WAY YOU'LL NEVER BE ERNEST HEMINGWAY'İN "IN ANOTHER COUNTRY" VE "A WAY YOU'LL NEVER BE" ESERLERİNDE HASTALIK, ACI VE SESSİZLİĞİN ANLATIMI*
Yüksek Lisans Öğrencisi, Nisa YAĞCIOĞLU	*Dokuz Eylül Üniversitesi*	*ELEKTRONİK DANS MÜZİĞİNDE TEKNO-ŞAMANİZM:SUFİ HOUSE ÖRNEĞİ ÜZERİNEDEN SPİRİTÜEL VE RİTÜEL DÖNÜŞÜM*
Yüksek Lisans Öğrencisi, Duygu ARALAN	*Dokuz Eylül Üniversitesi*	*TÜRKİYE'DE INDİE MÜZİĞİN BİR GÖRÜNÜMÜ OLARAK "ÜÇÜNCÜ YENİLER"*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Dr. Selinsu Öztürk

SESSION-1 HALL-4

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Uzm. Dt. İbrahim Tevfik GÜLŞEN	*Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi*	*EVRİŞİMSEL SİNİR AĞI DESTEKLİ KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİDE ORTA PALATAL SÜTÜR OLGUNLAŞMA EVRESİNİN TANISI*
Uzm. Dt. İbrahim Tevfik GÜLŞEN	*Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi*	*DENTAL PANORAMİK RADYOGRAFLARDA KAROTİD ARTER KALSİFİKASYONUNUN TESPİTİ İÇİN DERİN EVRİŞİMSEL SİNİR AĞI TABANLI TARAMA YAKLAŞIMI*
Dr. Selinsu Öztürk	*Marmara Üniversitesi*	*EV TİPİ BEYAZLATMA SONRASI ÜST ANTERİOR DİŞLERİN KOMPOZİT REZİN RESTORASYON İLE ESTETİK REHABİLİTASYONU: OLGU SUNUMU*
Arş.Gör. Zeliha Başak ÇAKIR ERDİL	*Adıyaman Üniverstesi*	*AKUT PERİODONTAL HASTALIKLAR VE TEDAVİLERİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Dr. Nursel SÖYLEMEZ MİLLİ

SESSION-1 HALL-5

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Zeynep ŞENDUR *Prof. Dr. Hikmet Yeter ÇOĞUN*	*Çukurova Üniversitesi,*	*PROTEİN MÜHENDİSLİĞİNDEKİ FİZYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK VE YÖNLENDİRİLMİŞ EVRİM*
Sıla YUNMAK *Prof. Dr. Hikmet Yeter ÇOĞUN*	*Çukurova Üniversitesi,*	*HASTALIK TEDAVISINDE ZEBRA BALIĞININ SIRLARI*
Dr, İbrahim DENİZ */Dr, Osman DOĞAN* *Doç. Dr. Gökhan AKÇAKAVAK*	*Konya Veterinary Control Institute,* *Aksaray University,*	*A CASE OF POULTRY TUBERCULOSIS IN A LIGORINE BREED CHICKEN*
Alibala Aliyev */Ulviyya Hasanova* *Aygun Israyilova* *Zarema Gakhramanova* *Aida Ahmadova* *Elvin Ibrahimli*	*Baku State University, Azerbaijan*	*DEVELOPMENT OF ANTIMICROBIAL DRESSING MATERIALS BASED ON SILVER-MODIFIED POLYPROPYLENE MESHES USING BENTONITE, LEVOFLOXACIN AND PROPOLIS*
Öğr. Gör. Dr. Nursel SÖYLEMEZ MİLLİ	*Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi,*	*KANATLI VE KIRMIZI ETLERDE MARİNASYON: BİLEŞENLER, YÖNTEMLER VE KALİTE ÜZERİNE ETKİLERİ*
Öğr. Gör. Dr. Nursel SÖYLEMEZ MİLLİ	*Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi,*	*ET VE ET ÜRÜNLERİNE BİYOJEN AMİN-N-NİTROZAMİN İLİŞKİSİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Dr. Mustafa ÇİDEM

SESSION-1 HALL-6

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Yükseklisans Öğrencisi Melis EROĞLU *Doç. Dr. Ahmet Alper SAYIN* *Doç. Dr. Hüseyin Kutbay*	*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,*	*ULUSLARARASI TİCARETTE MADEN LOJİSTİĞİNİN STRATEJİK ÖNEMİ*
Abdulkadir ÖZÇELİK	*Batman Üniversitesi,*	*DİCLE KALKINMA AJANSI'NIN BATMAN İLİNDEKİ FAALİYETLERİ*
Öğr. Gör. Recep EROĞLU	*Prof. Dr. Ahmet SARITAŞ*	*ULUSLARARASI MARKA KİŞİLİĞİ VE LÜKS TÜKETİM ALGISI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR ÇALIŞMASI*
Dr. Mustafa ÇİDEM		*ANTİK DÖNEM SU KÜLTÜNÜN SOSYO-KÜLTÜREL YAŞAMA ETKİSİ*
Nargiz Aliyeva	*Baku State University,*	*FALL BLAU: FROM THE CAUCASUS STRATEGY TO A DEVASTATING DEFEAT*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Fatih Karadağlı

SESSION-1 HALL-7

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Zekiye Ceren ULUDOĞAN *Prof. Dr. Ali H. IŞIK*	*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,*	*MEME KANSERİ TEŞHİSİNDE KNN VE SVM: AÇIKLANABİLİR YAPAY ZEKA (XAI) İLE MODEL KARŞILAŞTIRMASI*
Yavuz Yılmaz *Prof. Dr. Fatih Karadağlı* *Prof. Dr. Ömer Hulusi Dede*	*Sakarya Üniversitesi,*	*HİJYENİK KAĞIT ÜRETİMİNDE KARBON AYAK İZİ*
Umut UYSAL *Dr. Öğr. Üyesi, Emrah KANTAROĞLU*	*Kırıkkale Üniversitesi*	*CI MOTORUNDA PİSTON - GÖMLEK KONFİGÜRASYONUNUN TERMAL GENLEŞMELER BAKIMINDAN İNCELENMESİ*
Yüksek Lisans öğrencisi, Yunus KILIÇ *Dr. Öğr. Üyesi, Haluk KEJANLI*	*Dicle Üniversitesi*	*3D MEKANİK TASARIMDA MALZEME SEÇİM KRİTERLERİ*
Yusuf KIR *Doç. Dr. Selçuk YAĞMUR*	*Gazi Üniversitesi,*	*EKLEMELİ İMALAT YÖNTEMİ İLE ÜRETİLEN MALZEMELERDE KAPLAMA İŞLEMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:15

HEAD OF SESSION: Assistant Professor, Fevzi KELEN

SESSION-1 HALL-8

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Nursena BAYER *Fatih BAŞÇİFTÇİ*	*Selçuk University,*	*3D MODELING OF TRAFFIC SIGNS AND SIGNS WITH ARUGMENTED REALITY*
Günay ERGUN BÜLBÜL *Dr. Öğr. Üyesi Özgül İLHAN*	*Modern Bilimler Akademisi High School, Muğla, Muğla Sıtkı Koçman University,*	*BİR BOYUTLU DALGA DENKLEMİ İÇİN ETKİLİ BİR SONLU FARK YÖNTEMİ*
Dr., Sema YILDIRIM *Assoc. Prof., Emine Nur YILMAZ ARIKAN*	*[1]Selcuk University,*	*OIL PAINTING ANALYSIS WITH SUPPORT VECTOR MACHINE: FEATURE EXTRACTION USING HOG AND DWT METHODS*
Durmuş Gülbahar *Engincan Gülek* *Prof. Dr. Ali H. Işık*	*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,*	*BEYOND BITCOIN: THE CONSENSUS, BACKBONE OF BLOCKCHAIN*
Müge CENGİZ *Prof.Dr. Nevin ERTUĞ GÜRBÜZ*	*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,*	*TY LORENTZ DARBOUX ORTAK REGLE YÜZEYLER*
Assistant Professor, Fevzi KELEN	*Van Yüzüncü Yıl University,*	*USE OF LIGHTWEIGHT MATERIALS IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY*
Assistant Professor, Fevzi KELEN	*Van Yüzüncü Yıl University,*	*CONSUMPTION OF TITANIUM MATRIX MATERIALS IN VEHICLES*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: PhD, Nilsu Çini

SESSION-1 HALL-9

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Araştırma Görevlisi Şeymanur ÇELİK	*BAYBURT ÜNİVERSİTESİ,*	*NAZOGASTRİK SONDA İLE BESLENEN HASTALARDA TAT ALMA VE DOYUM HİSSİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME*
Araştırma Görevlisi Şeymanur ÇELİK	*BAYBURT ÜNİVERSİTESİ,*	*GLUTEAL KAS VE DERİ ALTI DOKU KALINLIĞI: İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYONLAR AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME*
Öğrenci Esra KATIKSIZ Dr.Öğr.Üyesi Hacer ALATAŞ	*Malatya Turgut Özal Üniversitesi,*	*POPÜLER DİYETLERİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ*
Öğrenci İlayda ARSLAN / Dr.Öğr.Üyesi Hacer ALATAŞ	*Malatya Turgut Özal Üniversitesi,*	*POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA GÜNCEL BESLENME*
PhD, Nilsu Çini Doç Dr, Serhat ARAS Doç Dr, Şule Karabulut Gül	*Kartal Dr Lütfi Kırdar Şehir Hastanesi, Haydarpasa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi,*	*RADYASYON ONKOLOJİSİ PROFESYONELLERİ AKUT RADYASYON SENDROMU VE RADYASYON KAZA DOZİMETRİSİ FARKINDALIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Mehmet ILKIM

SESSION-1 HALL-10

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Yüksek Lisans Öğrencisi, Kevser ERDOĞAN YAPICI *Doç. Dr., Ceren UTKUGÜN*	*Afyon Kocatepe Üniversitesi,*	*ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KENTSEL ÇEVRE ALGISI: UŞAK ÖRNEĞİ*
Doç. Dr., Ceren UTKUGÜN *Yüksek Lisans Öğrencisi, Emine ÖZÇELİK ÖNAL*		*LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DUYARLILIĞA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ*
Prof. Dr. Mehmet ILKIM *Dr. Öğr. Üyesi Cemile Nihal YURTSEVEN*	*İnönü Üniversitesi* *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa*	*JUDO DOWN MİLLİ TAKIM SEÇMELERİNE KATILAN ÖZEL SPORCULARIN FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ*
Prof. Dr. Mehmet ILKIM *Dr. Öğr. Üyesi Cemile Nihal YURTSEVEN*	*İnönü Üniversitesi* *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa*	*JUDO SPORUNA DEVAM EDEN HAFİF ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERİN YAŞAM MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ*
Mahmut KARA *Mustafa YEŞİLYURT*	*Amasya Üniversitesi*	*DİLBİLGİSİ KONUSUNDA TEKNOLOJİNİN İLKOKULDA AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Dr. Öğr. Üyesi, Türkan KORKMAZ BULUT

SESSION-1 HALL-11

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Özge Zöngür	*Dokuz Eylül Üniversitesi,*	*KAOS'TAN KOZMOS'A: TEKVİN VE MISIR KRAL LİSTELERİNDE KOZMOGONİ ANLATILARI*
Prof. Dr. Aysel DEMİR *Yüksek Lisans Öğrencisi Onur GÜNEL*	*Kırıkkale Üniversitesi,*	*DİN VE SİYASET ARASINDAKİ İLİŞKİNİN SİYASET FELSEFESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*
Dr.Öğr.Üyesi, Süleyman KABLAN	*İstanbul Üniversitesi*	*TECVİD'Lİ KUR'AN UYGULAMASI PROJESİ KAPSAMINDA TECVİD'Lİ KUR'AN'IN KUR'AN'I KURALLI OKUMAYA ETKİSİNE YÖNELİK ÖĞRETİCİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*
Doç. Dr. Ahmet GÖKDEMİR	*İstanbul Üniversitesi,*	*TÜRKİYE'DE KUR'ÂN EĞİTİMİNE DAİR YAPILMIŞ AKADEMİK ÇALIŞMALAR*
Dr. Öğr. Üyesi, Türkan KORKMAZ BULUT	*İstanbul Gelişim Üniversitesi,*	*FERİT DEVELLİOĞLU'NUN OSMANLICA-TÜRKÇE ANSİKLOPEDİK LÛGAT'I ÖRNEĞİNDE OSMANLI TÜRKÇESİNDEKİ GRAMER TERİMLERİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 14:30-16:00

HEAD OF SESSION: Professor Dr. KAMAL HASAN oglu JAMALOV

SESSION-1 HALL-12

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Könül Ələddin qızı Məmmədova	*Dövlət Pedaqoji Universiteti*	*AZƏRBAYCAN DİLİNİN İNKİŞAFINDA ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN ROLU*
Emil Raul oğlu Ağayev	*Azerbaijan State Pedagogical College under the Azerbaijan State Pedagogical University*	*TƏSVİRİ SƏNƏT FƏNNİNİN TƏDRİSİ METODİKASINDA OYUN ƏSASLI ÖYRƏNMƏNİN ROLU*
Gunel Shefiyeva Elkhan	*ASPU*	*GEOGRAPHICAL VARIETIES OF ENGLISH*
Melahet Babayeva		*ORHAN PAMUKUN İLK ƏSƏRLƏRİNDƏ AİLƏ HEKAYƏLƏRİ: İDEOLOGİYA VƏ POETİKA*
Həsənova Leyla Ziyafət qızı	*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti,*	*QƏHRƏMANLIQ DASTANLARININ TƏDRISI PROSESINDƏ ŞAGIRDLƏRDƏ VƏTƏNPƏRVƏRLIK HISSININ INKIŞAF ETDIRILMƏSI.*
Dr. Ülker Bahşiyeva	*ADPU*	*CƏNUBI AZƏRBAYCAN ƏDƏBIYYATı VƏ M.İBRAHİMOV*
Şəkər Məmmədova	*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti,*	*ÖZBƏK DİLİNDƏ SOMATİK FRAZEOLOJİ VAHİDLƏRİN AZƏRBAYCAN DİLİNDƏKİ EKVİVALENTLƏRLƏ MÜQAYİSƏLİ ANALİZİ*
Dr. Blerina Xhelaj, Prof. Ass. Aleks Trushaj	*University “ Ismail Qemali” Vlora*	*RUSSIA DURING THE XVII-XVIII CENTURIES*
Ulduz Fərhad Qəhrəmanova,	*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti,*	*MÜHACIRƏT ƏDƏBIYYATI MULTIKULTURAL ƏDƏBIYYATIN BIR QOLU KIMI*
Günel HÜMMƏTOVA (PƏNIYEVA) Saleh	*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti,*	*MULTİKULTURALİZM HAQQINDA NƏZƏRİYYƏLƏR*
Professor Dr. KAMAL HASAN oglu JAMALOV GULMIRA SAHIB qizi ASADOVA AYSEN CEYHUN gizi MAMMADOVA LALA RUSLAN qizi HASANOVA	*Nakhchivan Teachers' Institute*	*LEARNING MOTIVES AS A SOURCE OF COGNITIVE THOUGHT*
professor NAZİM ƏHMƏDOV	*Naxçıvan Dövlət Universiteti*	*AZƏRBAYCANIN İSTEHLAK BAZARININ FORMALAŞMASINDA XARİCİ İQTİSADİ ƏLAQƏLƏRİN TƏSİRİ*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 15:00-17:30

HEAD OF SESSION: Sándor FÖLDVÁRI

SESSION-2 HALL-13

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Professor Dr. Laura Diaconu (Maxim)	*"Alexandru Ioan Cuza" University of Iasi, Romania*	*THE EFFECTS OF PROGRESSIVE INCOME REDISTRIBUTION ON ECONOMIC GROWTH AND EMPLOYMENT*
Sándor FÖLDVÁRI	*Debrecen Üniversitesi, Hungary*	*SAMARKAND AS DEPICTED BY THE GREAT TURKOLOGIST ARMINIUS VÁMBÉRY (EFENDI RESHID) IN THE 19 TH CENTURY*
Irina-Ana DROBOT	*Technical University of Civil Engineering Bucharest,*	*WORD PLAY BASED ON NAMES OF PLANTS IN HAIKU POEMS*
Irina-Ana DROBOT	*Technical University of Civil Engineering Bucharest,*	*CREATING A FANTASY WORLD IN A HAIKU POEM*
Irina-Ana DROBOT	*Technical University of Civil Engineering Bucharest,*	*FROM REALITY TOWARDS FANTASY IN A HAIKU POEM*
associate professor,Victoria POSTOLACHE associate professor,Natalia BRANAȘCO	*Alecu Russo Balti State University, Moldova*	*OPEN BANKING: TRANSFORMING FINANCIAL SERVICES THROUGH INNOVATION AND CONNECTIVITY*
Prof Dr Mohammed Waheeb	*The Hashemite University. Jordan*	*TOWARD A NEW METHODOLOGY FOR PROTECTİON OTTOMAN HERİTAGE İN MEDİTERRANEAN COUNTRİES JORDAN-AMMAN CASE STUDY*
Duong Tu Xuyen Pham Duc Thuan Nguyen Thi Thuy My	*Vietnamese American Schools, Vietnam Can Tho University,*	*TRAİNİNG HİSTORY TEACHERS EDUCATİON ACCORDİNG TO THE 2018 GENERAL EDUCATİON PROGRAM AT CAN THO UNİVERSİTY: CURRENT SİTUATİON AND SOLUTİONS*
Dr.Venet Shala Dr.Demir Lima Dr.Shaip Bytyçi	*"University of Prizren "Ukshin Hoti", Prizren, Kosovo*	*FACTORS İNFLUENCİNG ETHİCAL BEHAVİOR AND İNCREASİNG SOCİAL RESPONSİBİLİTY İN CORPORATE MANAGEMENT*
Dr. Sinyuy Geraldine Dr hc Vicente Pironti	*OPEN UNIVERSITY HUMANIZA Brazil*	*THE POWER OF ART, MEDİA, AND SCİENCE İN ENVİRONMENTAL MOBİLİZATİON: A GLOBAL APPROACH THROUGH POETRY, THEATER, AND ASAVİKA SCİENCE*
Dejan Sredojević Miloš Dragosavac Slobodan Popović	*High School of Modern Business,*	*FRAMEWORK FOR DEFINING INTERNAL AUDIT AND APPLICATION OF IT TECHNOLOGY*
Dejan Sredojević Miloš Dragosavac Slobodan Popović	*High School of Modern Business,*	*INTERNAL AUDIT FROM AN ETHICAL POINT OF VIEW AND IT PROCESSES OF NEW SYSTEMS SUCH AS DIGITALIZATION THAT ACCOMPANY BUSINESS IMPROVEMENT*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 15:00-17:30

HEAD OF SESSION: Dr. Vijay Singh

SESSION-2 HALL-14

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dr. Vijay Singh Dr. Aastha Agnihotri Dr. Sapna Devi	*Himachal Pradesh University, Shimla (India)*	*THE EVOLUTİON AND CHALLENGES OF WOMEN'S RİGHTS İN INDİA: A SOCİO-LEGAL PERSPECTİVE*
DR. Rajiya Sultan	*Himachal Pradesh University.*	*THE ROLE AND EFFECTİVENESS OF HİMACHAL PRADESH STATE POLLUTİON CONTROL BOARD İN ENVİRONMENTAL GOVERNANCE*
*Dr. Anil Kapoor**	*Himachal Pradesh University.*	*CASTE AND SOCIAL MEDIA: AN ANALYSIS OF SHIMLA TOWN IN HIMACHAL PRADESH*
Bandna Kumari and Dr Neelam Kumari	*Himachal Pradesh University.*	*BİOLOGİCAL APPROACHES TO MANAGİNG APPLE PESTS: A SUSTAİNABLE SOLUTİON*
Dr. Ajay Sood Dr. Dharam Pal Dr. Ashok Kumar Bansal	*Himachal Pradesh University, Shimla*	*CONVERGENCE AND DIVERGENCE AMONG THE GROWTH RATES OF INDIAN STATES*
Sumit Kumar 1 , Akshay Kumar 1, Dr Manohar Lal 2 , Dr Neelam Kumari	*Himachal Pradesh University, Shimla, India*	*IMPACT OF INDİAN HERBS AND SPİCES ON GLYCEMİC AND LİPİD PARAMETERS İN DİABETİC CARDİOVASCULAR PATİENTS*
Dr.C.Vijai Ms. V. Uma Maheswari	*Vel Tech Rangarajan Dr. Sagunthala R&D Institute of Science and Technology, India.*	*AI AND EMPLOYEE EXPERİENCE: PERSONALİZİNG HR SERVİCES THROUGH ARTİFİCİAL INTELLİGENCE*
Dr.C.Vijai Ms.Sindhuja S	*Vel Tech Rangarajan Dr. Sagunthala R&D Institute of Science and Technology, India.*	*THE ROLE OF FİNTECH İN PROMOTİNG FİNANCİAL INCLUSİON: A STUDY ON DİGİTAL BANKİNG AND MOBİLE PAYMENT SOLUTİONS*
Riska Zahara Prof. Dr. M. Shabri Abd. Majid, S.E., M.Ec Dr. Muhammad Abrar, S.E., M.Si	*Syiah Kuala University, Indonesia*	*ANALYSIS OF THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE, INFLATION AND FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON INCOME INEQUALITY IN ASEAN-4: DO ECONOMIC GROWTH AND CORRUPTION CONTROL AS A MODERATOR?*
Dr. Chems Eddine BOUKHEDIMI	*University of Tizi Ouzou,*	*EXAMINING THE IMPACT OF MARITAL STATUS ON THE STAYING LENGTH : EMPIRICAL INVESTIGATIONS FROM ALGERIAN TOURISTS*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 15:00-17:30

HEAD OF SESSION: Fettouch Houari

SESSION-2 HALL-15

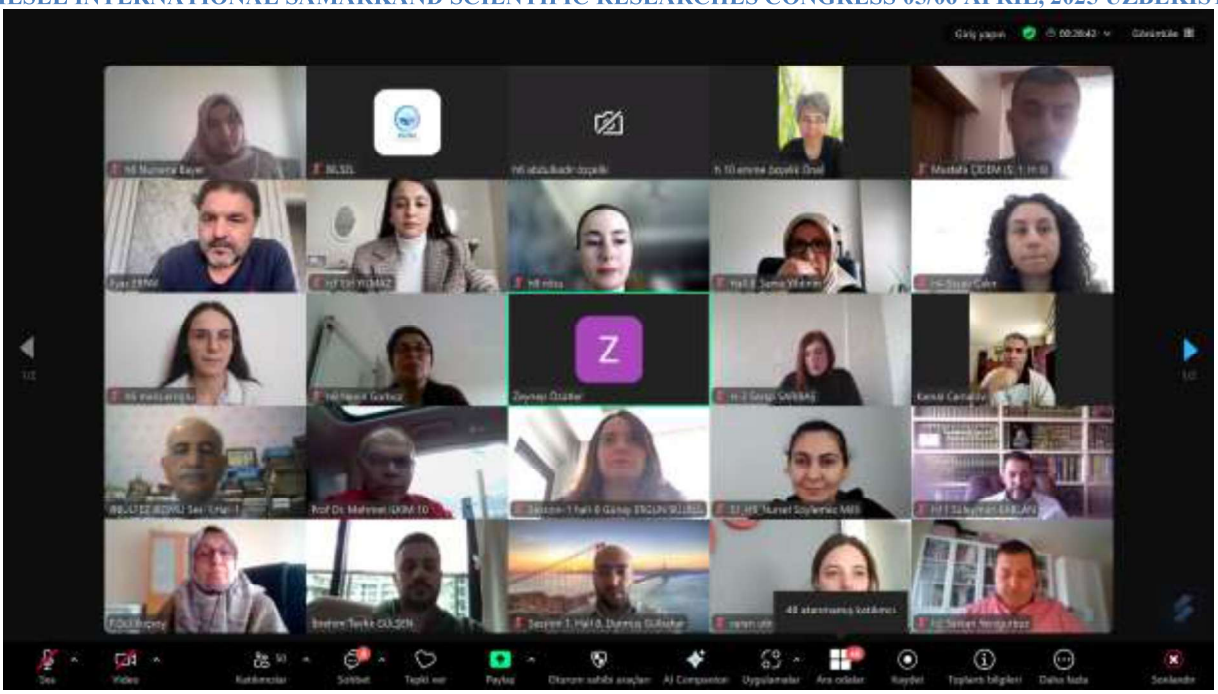
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
J.Salai Thillai Thilagam Associate Professor, M.V.R.Vittal Associate Professor, D.V.Sri Hari Babu Associate Professor, P.C.Praveen Kumar Assistant Professor,	*G.Pulla Reddy Engineering College*	*DIRECTIONAL COUPLER DESIGN, SIMULATION AND MEASUREMENT WITH VECTOR NETWORK ANALYZER IN MICROWAVE ENGINEERING FOR 2.45 GHZ*
J.Salai Thillai Thilagam, Rangam Mamatha	*G.Pulla Reddy Engineering College*	*CYBER SECURİTY CHALLENGES İN A HYPERCONNECTED WORLD*
Fettouch Houari	*University of Mostaganem,*	*PROPERTİES OF SOLUTİONS TO DİFFERENTİAL EQUATİONS WİTH FİNİTE ORDER GROWTH*
Guerchouh Nawel Moulgada Abdelmadjid Sahli Abderahmane Boudjemaa Ismail	*University of Tiaret 14000, Algeria,*	*FİNİTE ELEMENT ANALYSİS OF PROSTHETİC LİNER STİFFNESS AND ITS IMPACT ON STUMBLİNG*
Sani Aliyu	*College of Education Zing, Taraba State.*	*ADVANCES İN MACHİNE LEARNİNG FOR SOLVİNG DİFFERENTİAL EQUATİONS*
Dr. Ghanshyam Barman	*Vidhyadeep University, Surat*	*SUSTAINABLE DECOMPOSITION OF PLASTIC WASTE USING PYROLYSIS: A GREEN TECHNOLOGY APPROACH*
Karima Sennour 1 , Khadidja Chiali-Charif 2 , Faiza Benabi 3 , Ahmed Kerfouf	*University ity of Sidi Bel Abbes, Algeria.*	*DIVERSITY OF CYANOBACTERIA IN A SHALLOW FRESHWATER LAKE SIDI M'HAMED BENALI (SIDI BEL ABBES , ALGERIA)*
IDRIS, Aliyu Gwada, A. S ABUBAKAR	*Federal University Of Technology, Minna*	*POST INUNDATION: ANNUAL FLOODING EVENT TO AGRICULTURAL PRACTICE, SHIRORO-HYDROPOWER DAM, SHIRORO LOCAL GOVERNMENT AREA OF NIGER STATE, NIGERIA*
K.R.Padma K.R.Don	*Sri Padmavati Mahila Visvavidyalayam (Women's) University,*	*EXPLORATİON OF EXTREMOPHİLE MİCROBİAL DİVERSİTY, ADAPTİVE STRATEGİES, AND POTENTİAL GROWTH PROSPECTS*
Youness Elmaddah Noureddine Elharrar	***Higher Institute of Nursing Professions and Health Techniques "ISPITS", Safi*	*MODELLİNG THE EVOLUTİON OF LEARNİNG: FOUR CASE STUDİES İN PEDAGOGİCAL PRACTİCES*

06.04.2025
TÜRKİYE Local Time: 15:00-17:30

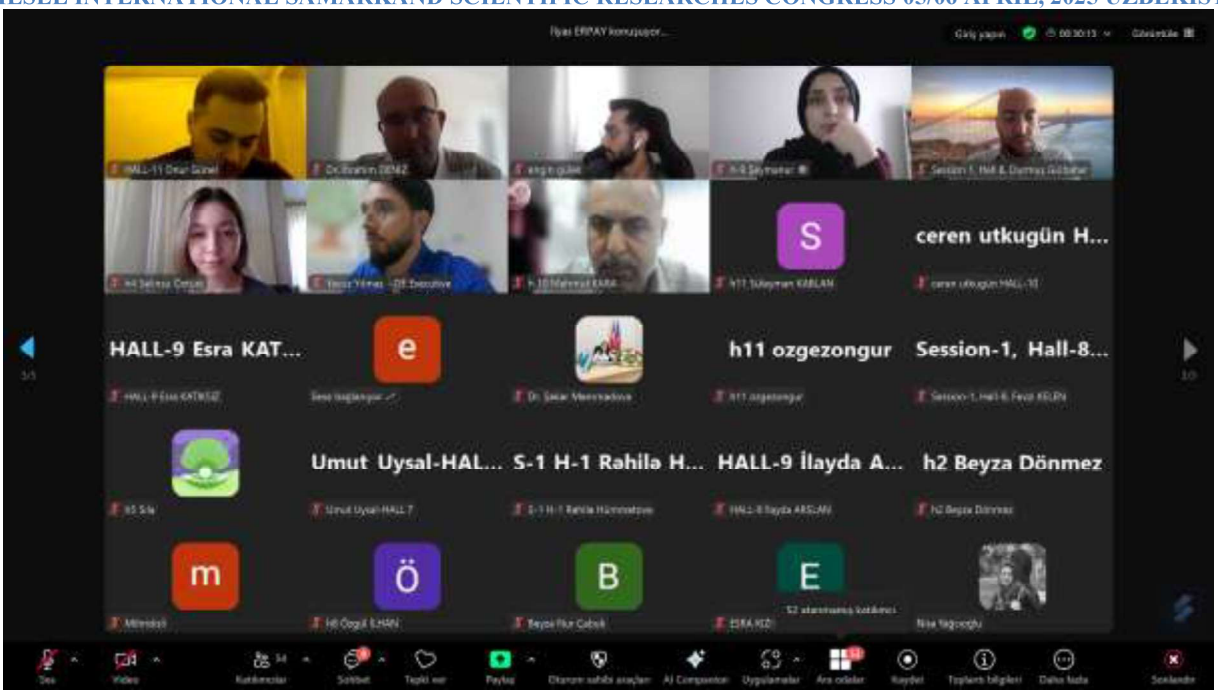
HEAD OF SESSION: Elizabeta Popova Ramova

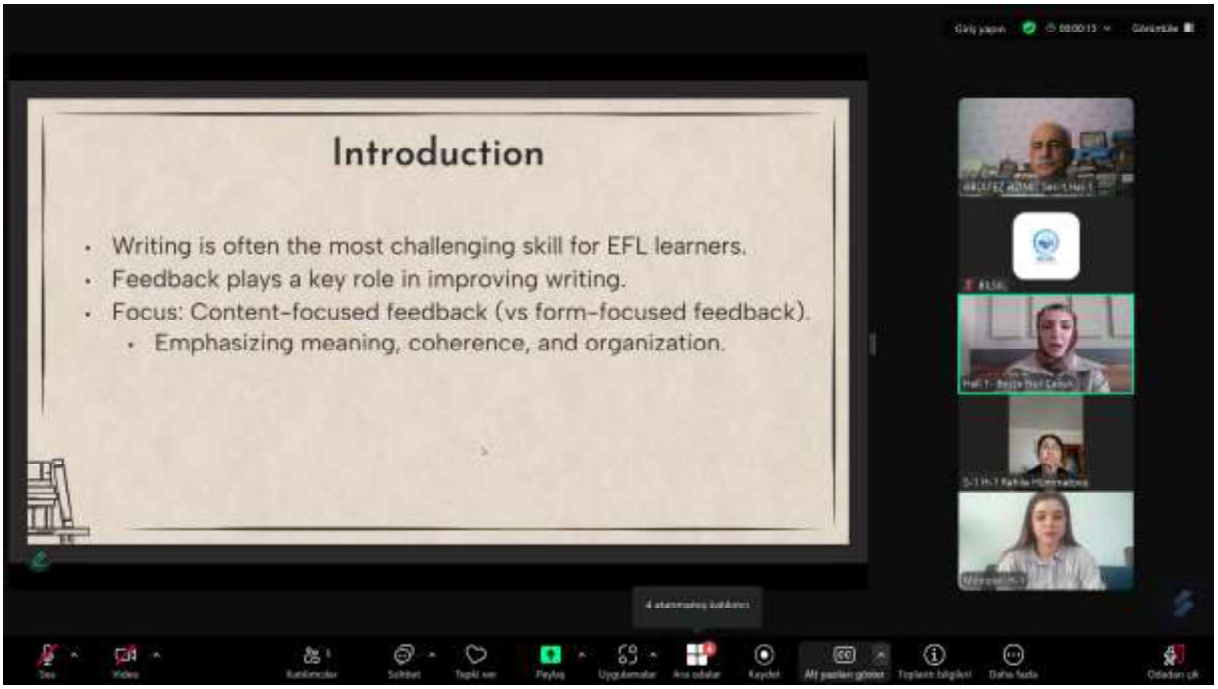
SESSION-2 HALL-16

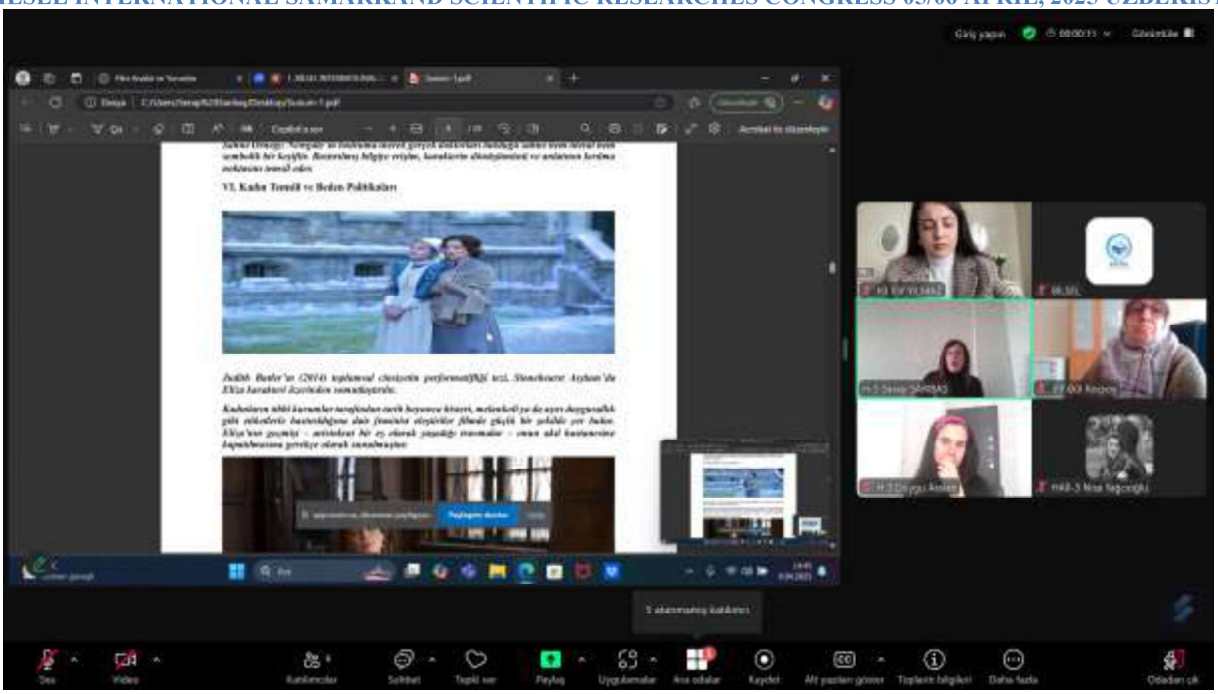
AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Major Gheorghe GIURGIU *Prof dr med Manole COJOCARU*	*Deniplant-Aide Sante Medical Center, Biomedicine, Bucharest, Romania* *Titu Maiorescu University,*	*MICROBIOTA MODULATION AS THERAPEUTIC APPROACH IN THE NEUROPATHIC PAIN IN DOG WITH SPINAL CORD INJURY: IMPACT OF POLENOPLASMIN*
Elizabeta Popova Ramova *Ivana Vujic* *Teodora Ognjanovska* *Mario Donev*	*MIT University-Skopje, . R N Macedonia*	*MEDİCAL AND MUNİCİPAL WASTE İN PHYSİCAL THERAPY PRACTİCE*
Elizabeta Popova Ramova, *Boni Popova Ramova*	*MIT University Skopje, RN Macedonia*	*AROMATHERAPY LİKE AN ALTERNATİVE MEDİCİNE METHOD İN CONVENTİONAL MEDİCİNE*
Elizabeta Popova Ramova	*MIT University Skopje, RN Macedonia*	*SELECTİON OF MUNİCİPAL WASTE İN HEALTHCARE İNSTİTUTİONS, WELLNESS AND SPA CENTERS*
Boni Popova Ramova *Elizabeta Popova Ramova*	*MIT University Skopje, RN Macedonia*	*SELECTİON OF MUNİCİPAL WASTE İN PUBLİC KİTCHENS, RESTAURANTS AND CATERİNG FACİLİTİES*
Nemanja Vučković *Milena Nikodijević* *Aleksandar Dunđerović*	*University of Novi Pazar,* University of Niš, *Serbia, Birmingham City University,*	*PERCEPTION OF PINK COLOR IN ART: AN ANALYSIS OF ARTISTS AND THE GENERAL PUBLIC (OUTISIDE OF THE FIELD OF ART)*
Nemanja Vučković *Milena Nikodijević* *Aleksandar Dunđerović*	*University of Novi Pazar, University of Niš, Serbia, Birmingham City University,*	*DEVELOPING CREATIVITY: HOW ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN UNDERSTAND AND EXPERIENCE ABSTRACT ART*
Hristina RAZMOSKA *Vesna KARAPETKOVSKA-HRISTOVA* *Kristina TOMSKA* *Emilija BATKOSKA* *Ivan PAVLOVIC*	*University "St. Kliment Ohridski" – Bitola, N. Macedonia* *Scientific Institute of Veterinary Medicine of Serbia,*	*REGULAR MONITORING OF HMF PRESENCE IN HONEY FROM APIARIES IN PRILEP DISTRICT: IMPLICATIONS FOR QUALITY CONTROL*

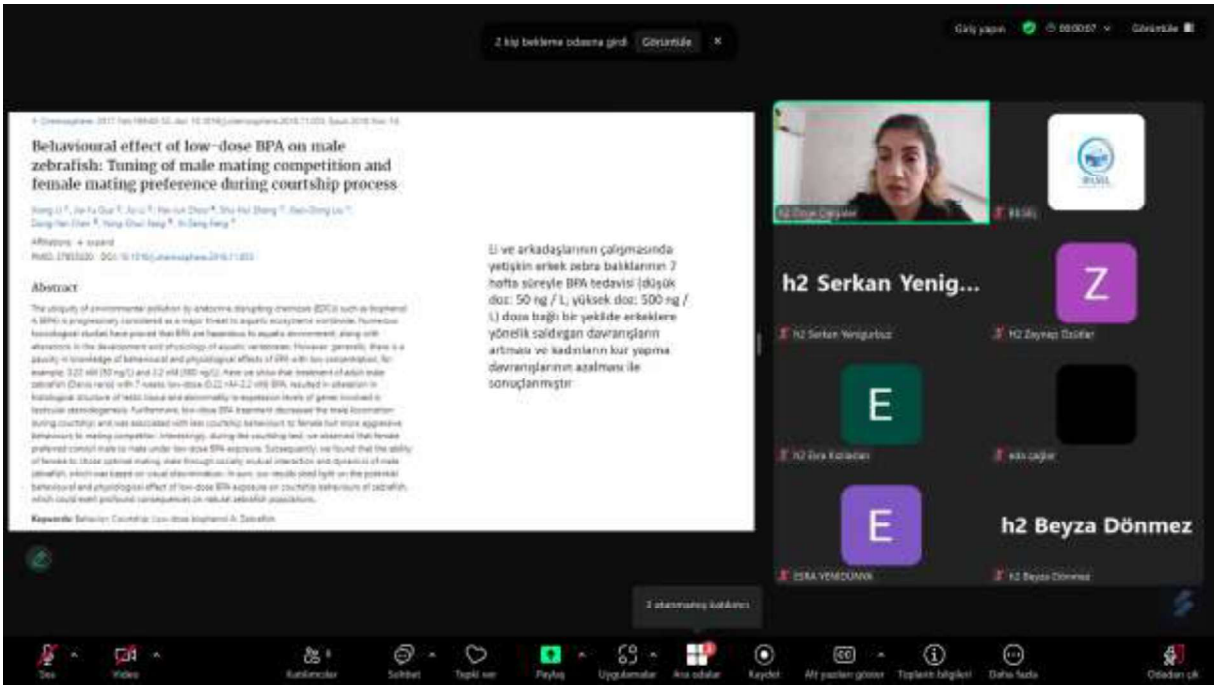

h11 ozgezongur
Session-1, Hall-8...
Umut Uysal-HAL...
S-1 H-1 Rəhilə H...
HALL-9 İlayda A...
h2 Beyza Dönmez
Şeymanur

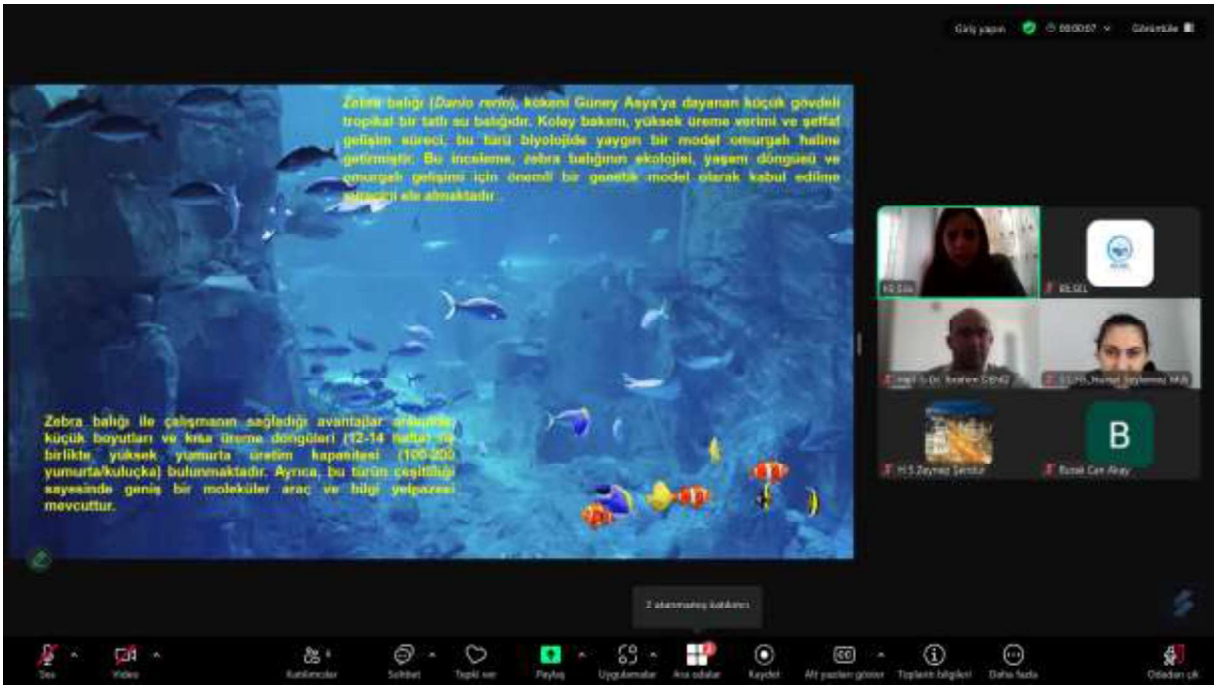

ceren utkugün H...
HALL-9 Esra KAT...
h11 ozgezongur
Session-1, Hall-8...
Umut Uysal-HAL...
S-1 H-1 Rəhilə H...
HALL-9 İlayda A...
h2 Beyza Dönmez

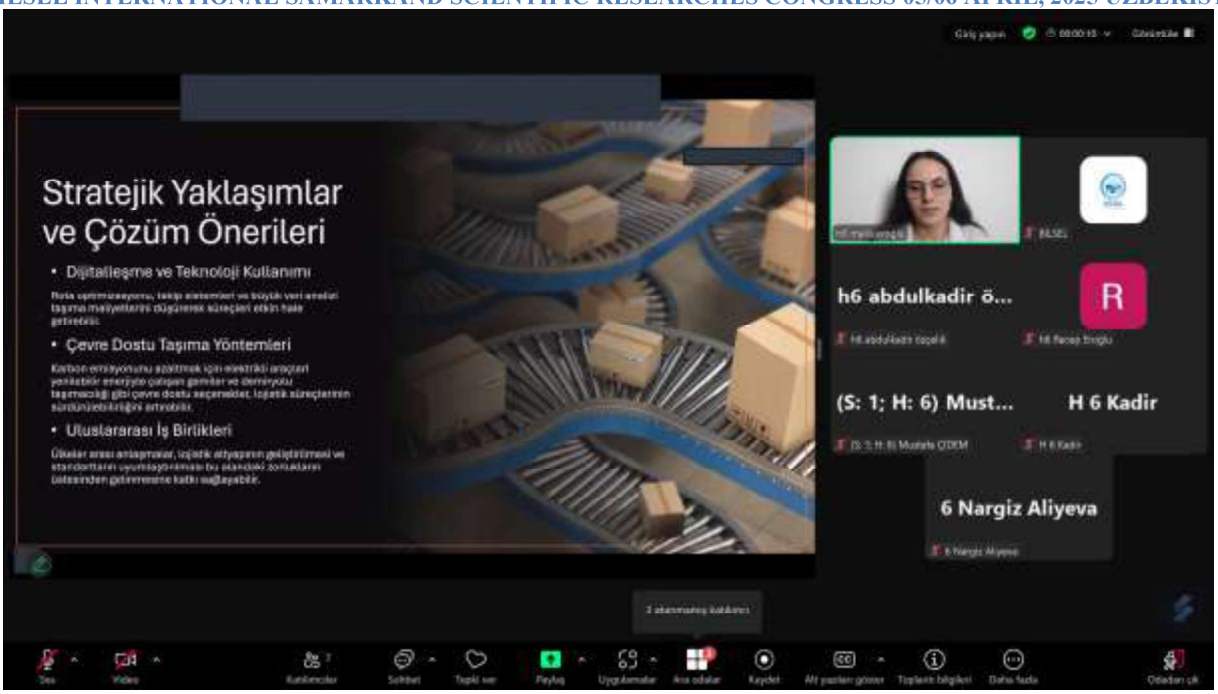

Introduction
Writing is often the most challenging skill for EFL learners.
Feedback plays a key role in improving writing.
Focus: Content-focused feedback (vs form-focused feedback).
Emphasizing meaning, coherence, and organization.

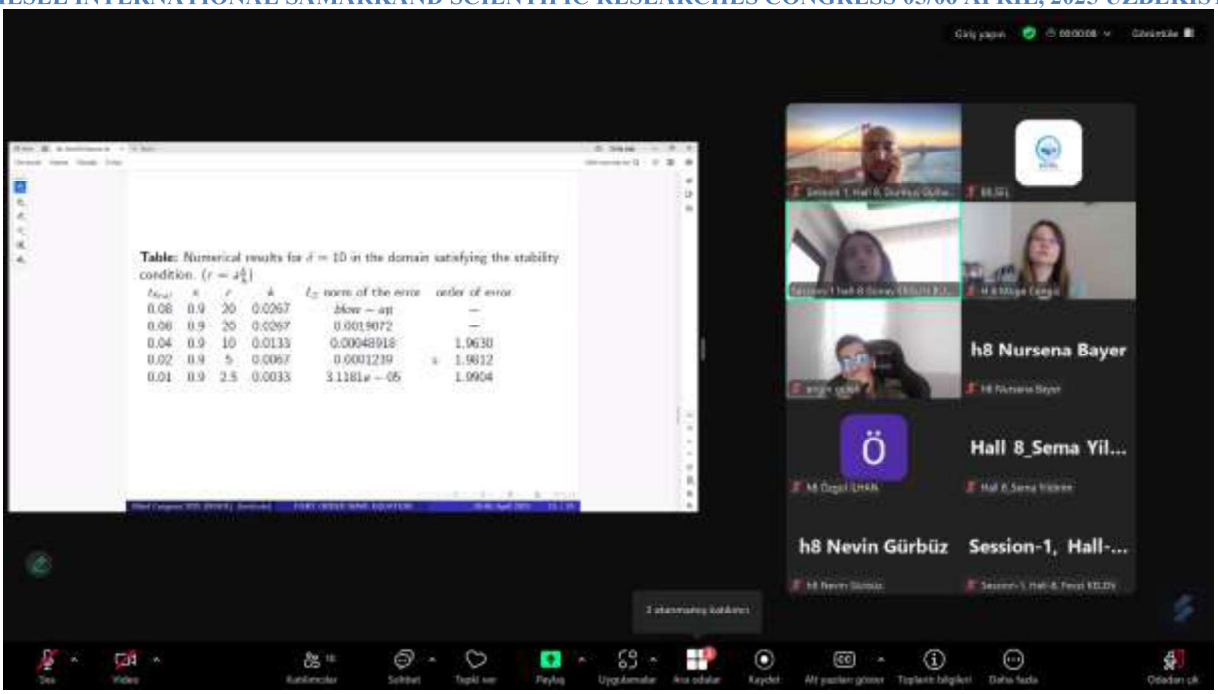

Behavioural effect of low-dose BPA on male zebrafish: Tuning of male mating competition and female mating preference during courtship process
Abstract
Li ve arkadaşlarının çalışmasında yetişkin erkek zebra balıklarının 2 hafta süreyle BPA tedavisi (düşük doz: 50 ng / L, yüksek doz: 500 ng / L) doza bağlı bir şekilde erkeklere yönelik saldırgan davranışların artması ve kadınların kur yapma davranışlarının azalması ile sonuçlanmıştır
h2 Serkan Yenig...
h2 Beyza Dönmez

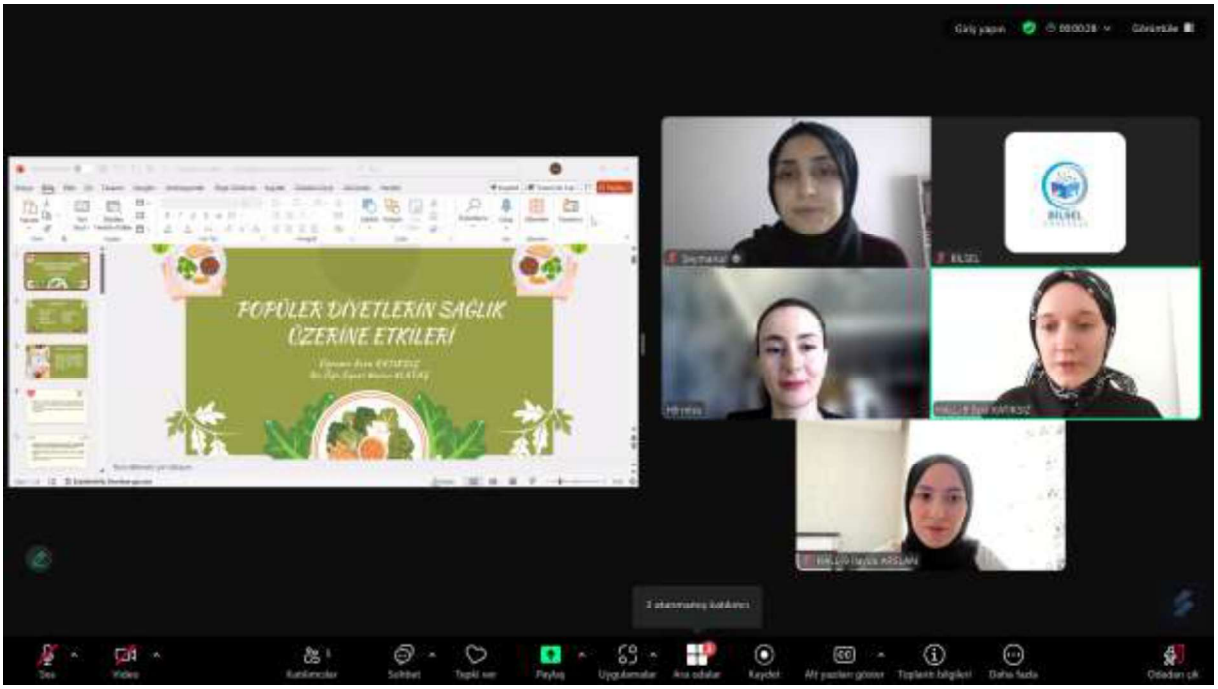

Derin Öğrenme ve CNN Nedir?
Derin Öğrenme (Deep Learning): Büyük veri setlerinden otomatik öğrenim sağlayan yapay zekâ alanı
Konvolüsyonel Sinir Ağları (CNN): Görüntü sınıflandırma ve tanıma için özel olarak tasarlanmış derin öğrenme mimarisi
CNN'ler, tıbbi görüntü analizlerinde (radyoloji, patoloji, dermatoloji) yaygın olarak kullanılmaktadır.
Ancak:
Çok sayıda etiketlenmiş veri gerekir (>1000 örnek)
Eğitim süreci zaman alıcı ve yoğundur
h4 Başak Çakır
h4 Selinsu Öztürk

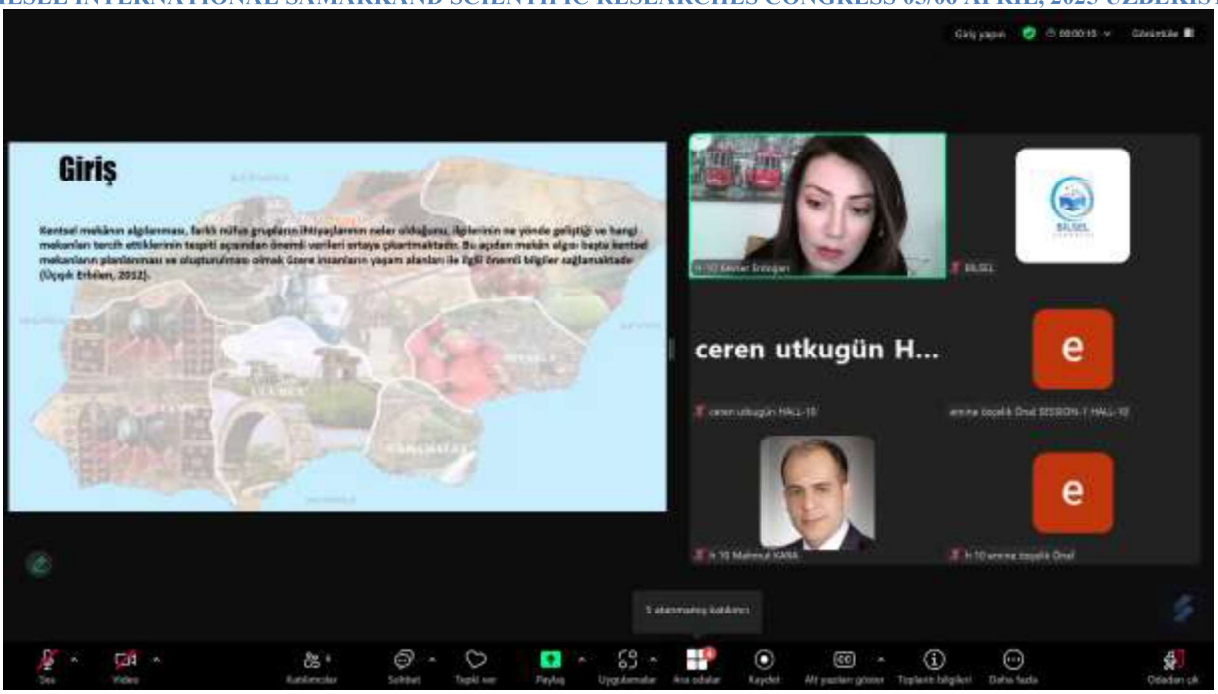

Zebra balığı (Danio rerio), kökeni Güney Asya'ya dayanan küçük gövdeli tropikal bir tatlı su balığıdır. Kolay bakımı, yüksek üreme verimi ve şeffaf gelişim süreci, bu türü biyolojide yaygın bir model omurgalı haline getirmiştir. Bu inceleme, zebra balığının ekolojisi, yaşam döngüsü ve omurgalı gelişimi için önemli bir genetik model olarak kabul edilme süreçleri ele almaktadır.
Zebra balığı ile çalışmanın sağladığı avantajlar arasında küçük boyutları ve kısa üreme döngüleri (12-14 hafta) ve birlikte yüksek yumurta üretim kapasitesi (100-200 yumurta/kuluçka) bulunmaktadır. Ayrıca, bu türün çeşitliliği sayesinde geniş bir moleküler araç ve bilgi yelpazesi mevcuttur.
B

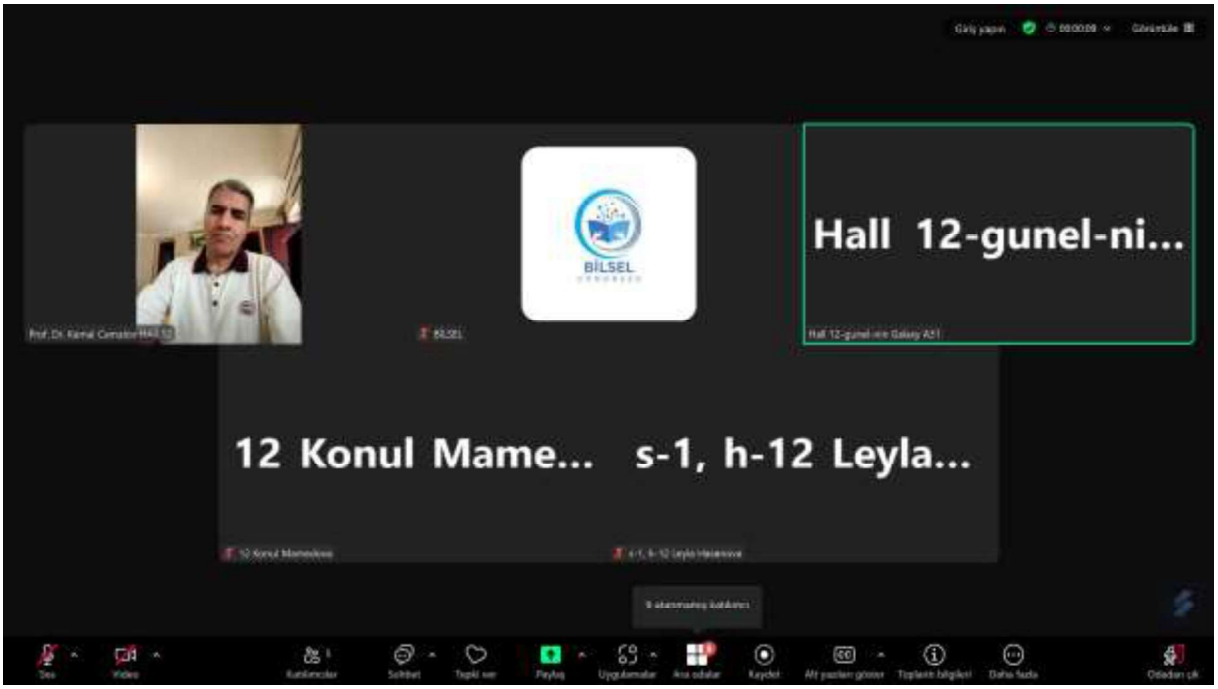

Stratejik Yaklaşımlar ve Çözüm Önerileri
• Dijitalleşme ve Teknoloji Kullanımı
• Çevre Dostu Taşıma Yöntemleri
• Uluslararası İş Birlikleri
h6 abdulkadir ö...
(S: 1; H: 6) Must...
H 6 Kadir
6 Nargiz Aliyeva

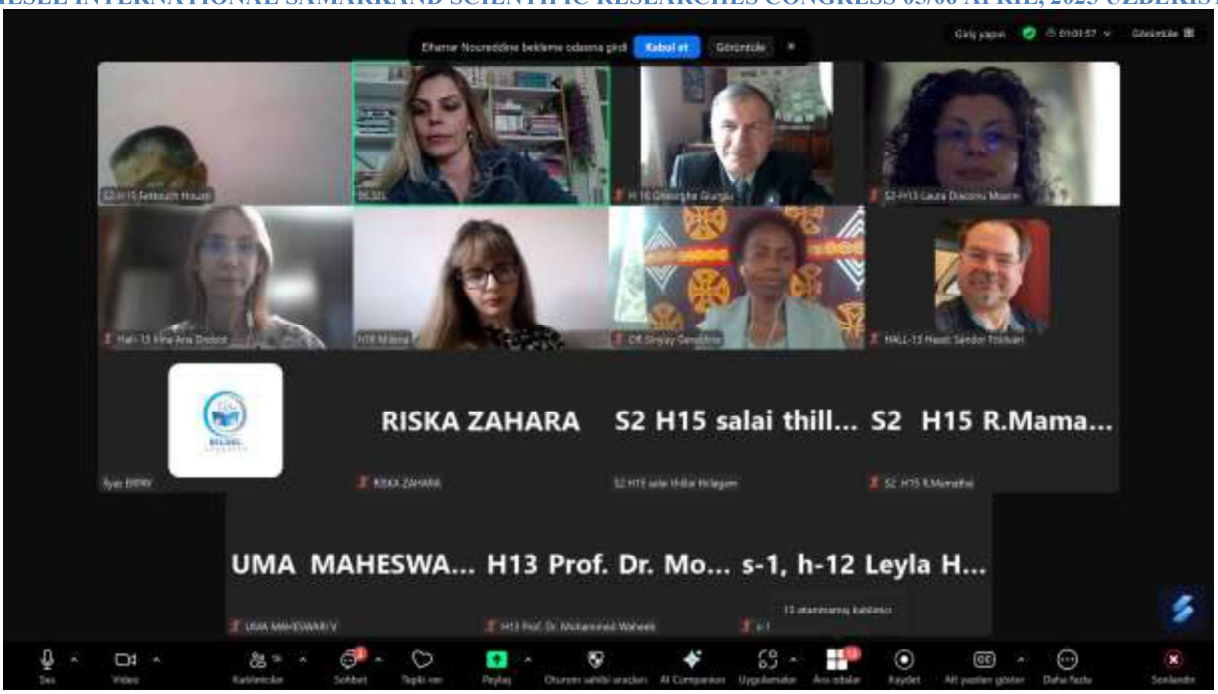

MAKİNE ÖĞRENMESİ MODELLERİ
K-En Yakın Komşu (KNN)
Yeni bir örneğin sınıfı, en yakın komşularına bakılarak belirlenir.
k parametresi, modelin başarısını doğrudan etkiler.
Özellikle küçük ve düşük boyutlu veri kümelerinde etkili bir yöntemdir.
Destek Vektör Makineleri (SVM)
Farklı sınıfları en iyi ayıracak karar sınırını belirleyerek sınıflandırma yapar.
Büyük veri kümelerinde ve yüksek boyutlu verilerde güçlü performans sergiler
H7- Z. Ceren Ulu...
7-Yunus Kılıç
Doç. Dr. Selçuk Y...

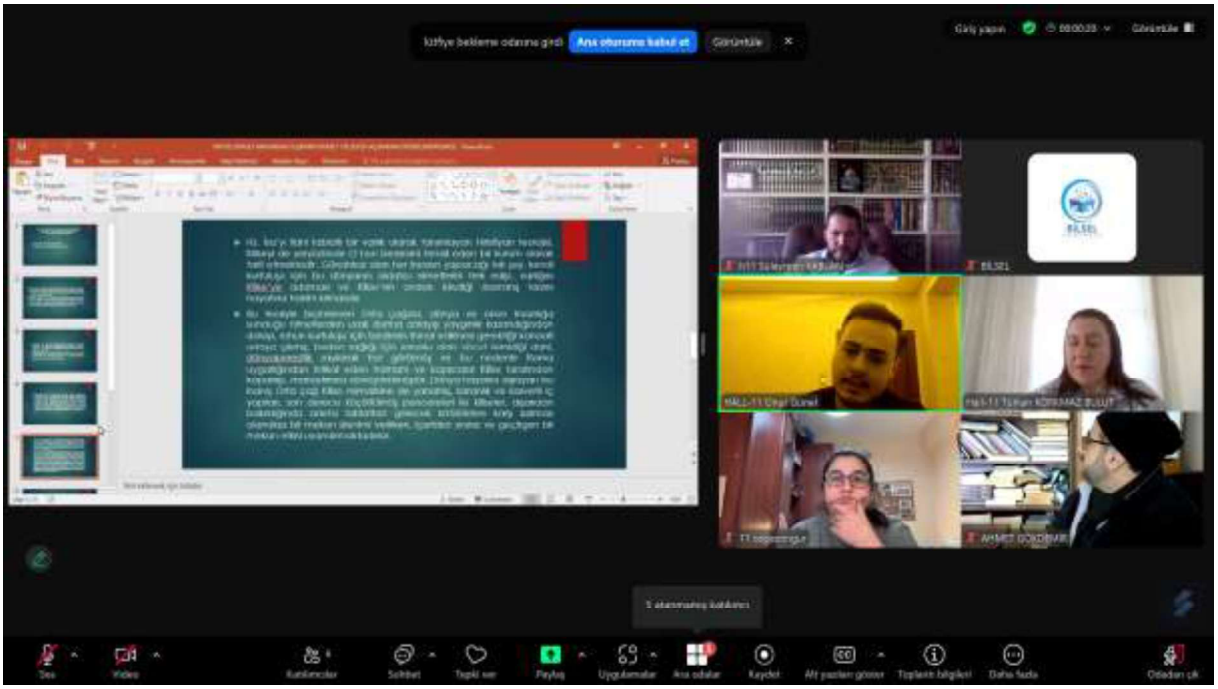

h8 Nursena Bayer
Hall 8_Sema Yil...
h8 Nevin Gürbüz
Session-1, Hall-...

POPÜLER DİYETLERİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Giriş
ceren utkugün H...
e
e

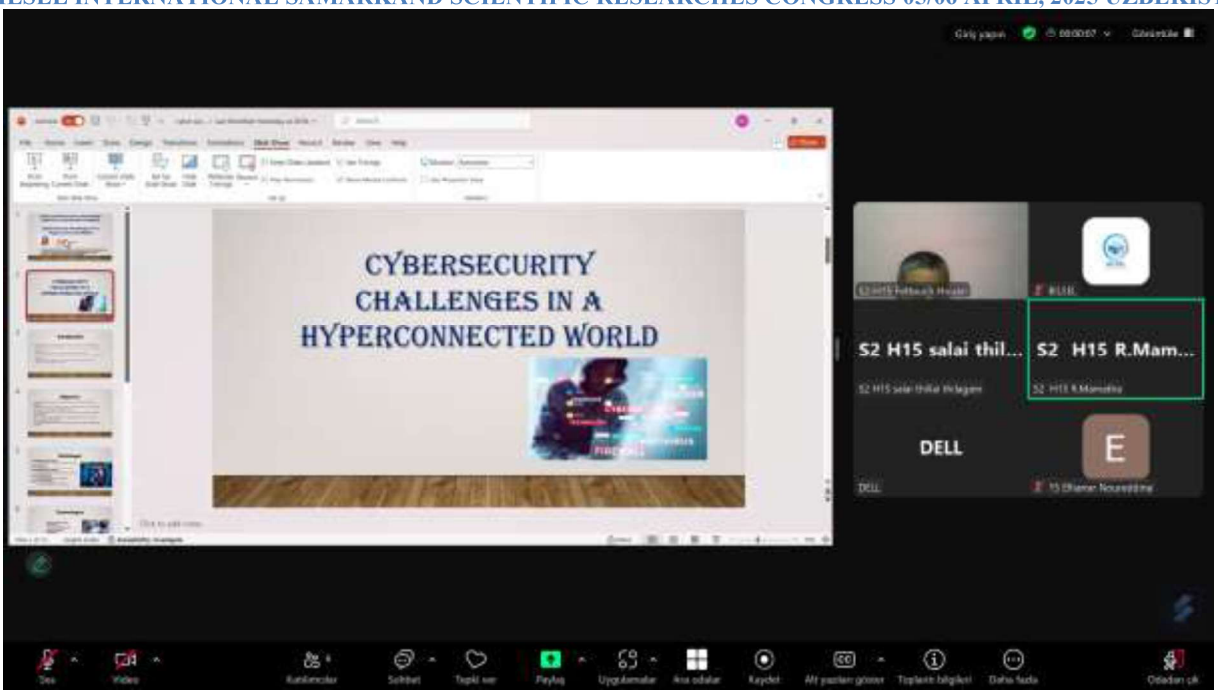

BİLSEL
Hall 12-gunel-ni...
12 Konul Mame...
s-1, h-12 Leyla...

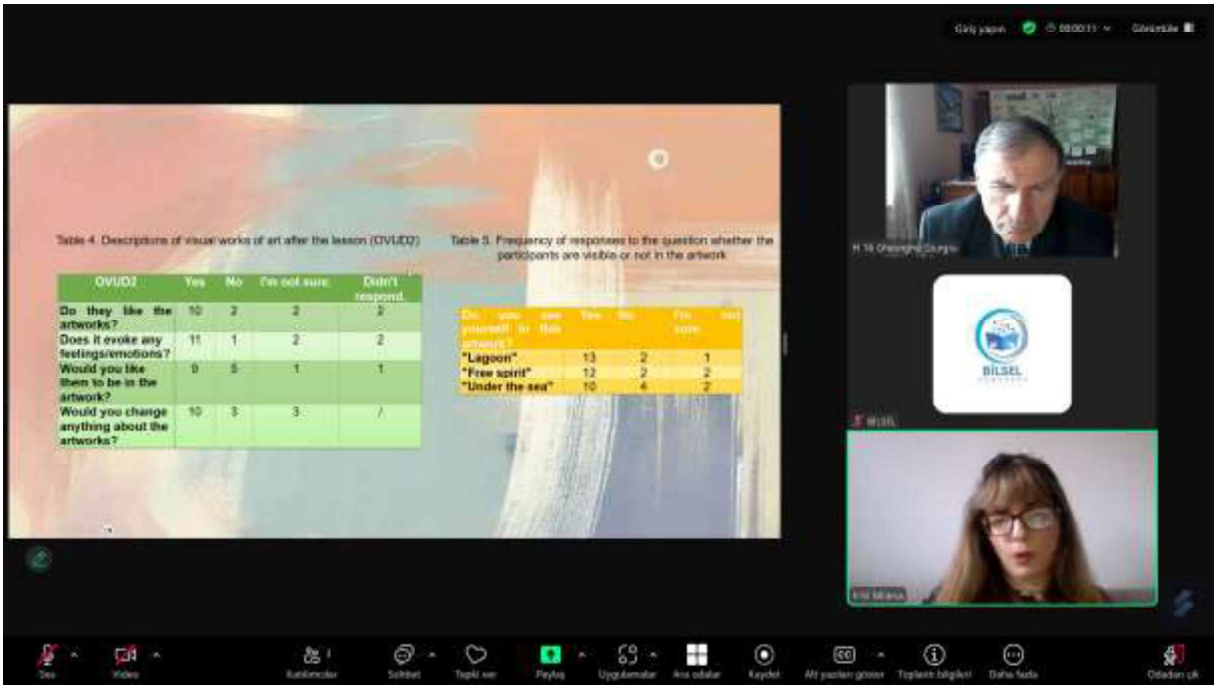

RISKA ZAHARA
S2 H15 salai thill...
S2 H15 R.Mama...
UMA MAHESWA...
H13 Prof. Dr. Mo...
s-1, h-12 Leyla H...

Ármin Vámbéry (Reshid) 1832-1913
Main works:
"Meine Wanderungen und Erlebnisse in Persien" (Leipzig 1867) - Wanderings and Adventures in Persia [My Wanderings and Experiences in Persia]
Reise in Mittelasien" (Leipzig, 1865. 2d ed. 1873) [Travel in Middle Asia]
"Uigurisch-Türkische Wortvergleichungen" (Budapest, 1870)
"Das Türkenvolk" (lb. 1885)- The Turkish People
"Geschichte Bocharas" (2 vols., Stuttgart, 1872) - History of Bokhara (1873)
"Der Islam im Neunzehnten Jahrhundert" (Leipzig, 1870) [Islam in the Nineteenth Century]
attracted by the literature and culture of the Ottoman Empire including Turkey
Vámbéry became known also as a publicist, defending British policy in the East as against that of the Russians.
H13 Prof. Dr. Mo...
S2-H13-Laura Di...
session 2 hall 13...

S2H14 Dr.Chem...
BİLSEL
UMA MAHESW...
Sindhuja

CYBERSECURITY
CHALLENGES IN A
HYPERCONNECTED WORLD
S2 H15 salai thil...
S2 H15 R.Mam...
DELL
E

Table 4. Descriptions of visual works of art after the lesson (OVUD2)
OVUD2 | Yes | No | I'm not sure | Didn't respond
Do they like the artworks? | 10 | 2 | 2 | 2
Does it evoke any feelings/emotions? | 11 | 1 | 2 | 2
Would you like them to be in the artwork? | 9 | 5 | 1 | 1
Would you change anything about the artworks? | 10 | 3 | 3 | /
Table 5. Frequency of responses to the question whether the participants are visible or not in the artwork
"Lagoon" 13 2 1
"Free spirit" 12 2 2
"Under the sea" 10 4 2

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

ORFOQRAFİYA TƏLİMİNDƏ İSTİFADƏ EDİLƏN İŞ NÖVLƏRİ 6

THE EFFECT OF CONTENT-FOCUSED FEEDBACK ON WRITING PROFICIENCY OF TURKISH EFL STUDENTS 11

THE IMPACT OF DIRECT AND INDIRECT WRITTEN CORRECTIVE FEEDBACK ON TENSE AGREEMENT IN TURKISH EFL LEARNERS' WRITING 12

MAHİRƏ NAĞIQIZININ "ANA DİLİM" ŞEİRİNDƏ DİLİN VƏ MİLLİ KİMLİYİN DƏRİN MƏNA VƏ ƏHƏMİYYƏTİ 13

ÇAĞDAŞ TÜRKİYƏ ƏDƏBİYYATI: ŞAİR MEHMET HARUN TOPAY DÜŞÜNCƏLƏRİNDƏ TOPA-TOPA İLMƏLƏRİN SERGİSİ 16

ÖZBƏK ƏDƏBİYYATI: ŞAİRƏ ZÜLFİYYƏ YARADICILIĞININMƏZMUN, İFADƏ VƏ İDEYA ÖZƏLLİKLƏRİ 29

ENTEROCOCCUSUN GIDALAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 40

LAKTİK ASİT BAKTERİSİ VE İNSAN SAĞLIĞI 41

BETA TALASEMİ MAJOR TANILI ÇOCUK HASTADA NADİR GÖRÜLEN BİR KOMPLİKASYON:PRİAPİZM 42

ERKEK KONTRASEPSİYONU VE KULLANIMINDAKİ ENGELLER 46

ENDOKRİN BOZUCULAR VE KADIN SAĞLIĞI 55

ETNİK KİMLİK, SİNEMATİK HAFIZA ve ZAMANIN ÖTESİNDE BİR MASAL: *ÇİNGELER ZAMANI*'NDA ROMAN HALKININ GÖLGESİNDE KALAN TARİH ve MİSTİK ANLATI 57

ETHNIC IDENTITY, CINEMATIC MEMORY, AND A TIMELESS TALE: THE FORGOTTEN HISTORY AND MYSTICAL NARRATIVE OF THE ROMANI PEOPLE IN *TIME OF THE GYPSIES* 58

DELİLİĞİN MİKROKOZMOSU: STONEHEART ASLYUM'DA GERÇEK ve SANRI ARASINDAKİ İNCE ÇİZGİ 64

The MICROCOSM of MADNESS: The FINE LINE BETWEEN REALITY and DELUSION IN STONEHEARST ASYLUM 65

MEHMED AKİF ERSOY'UN İSTİKLAL MARŞI ŞİİRİN'DE İSTİKLAL GURURUMUZUN TERENNÜMÜ 73

ELEKTRONİK DANS MÜZİĞİNDE TEKNO-ŞAMANİZM:SUFİ HOUSE ÖRNEĞİ ÜZERİNEDEN SPİRİTÜEL VE RİTÜEL DÖNÜŞÜM 79

TÜRKİYE'DE INDİE MÜZİĞİN BİR GÖRÜNÜMÜ OLARAK "ÜÇÜNCÜ YENİLER" 84

EVRİŞİMSEL SİNİR AĞI DESTEKLİ KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİDE ORTA PALATAL SÜTÜR OLGUNLAŞMA EVRESİNİN TANISI 94

DENTAL PANORAMİK RADYOGRAFLARDA KAROTİD ARTER KALSİFİKASYONUNUN TESPİTİ İÇİN DERİN EVRİŞİMSEL SİNİR AĞI TABANLI TARAMA YAKLAŞIMI 95

EV TİPİ BEYAZLATMA SONRASI ÜST ANTERİOR DİŞLERİN KOMPOZİT REZİN RESTORASYON İLE ESTETİK REHABİLİTASYONU: OLGU SUNUMU 96

ESTHETIC REHABILITATION OF MAXILLARY ANTERIOR TEETH WITH COMPOSITE RESIN RESTORATION FOLLOWING HOME BLEACHING: A CASE REPORT 97

AKUT PERİODONTAL HASTALIKLAR VE TEDAVİLERİ 101

PROTEİN MÜHENDİSLİĞİNDEKİ FİZYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK VE YÖNLENDİRİLMİŞ EVRİM 116
HASTALIK TEDAVİSİNDE ZEBRA BALIĞININ SIRLARI 121
A CASE OF AVIAN TUBERCULOSIS IN A LIGORINE BREED CHICKEN 126
DEVELOPMENT OF ANTIMICROBIAL DRESSING MATERIALS BASED ON SILVER-MODIFIED POLYPROPYLENE MESHES USING BENTONITE, LEVOFLOXACIN AND PROPOLIS 132
KANATLI VE KIRMIZI ETLERDE MARİNASYON: BİLEŞENLER, YÖNTEMLER VE KALİTE ÜZERİNE ETKİLERİ 133
MARINATING IN POULTRY AND MEAT: COMPONENTS, METHODS AND EFFECTS ON QUALITY 133
ET VE ET ÜRÜNLERİNDE BİYOJEN AMİN-*N*-NİTROZAMİN İLİŞKİSİ 141
RELATIONSHIP BIOGENIC AMINES-*N*-NITROSAMINE IN MEAT AND MEAT PRODUCTS 142
ULUSLARARASI TİCARETTE MADEN LOJİSTİĞİNİN STRATEJİK ÖNEMİ 149
DİCLE KALKINMA AJANSI'NIN BATMAN İLİNDEKİ FAALİYETLERİ 163
ULUSLARARASI MARKA KİŞİLİĞİ VE LÜKS TÜKETİM ALGISI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR ÇALIŞMASI 169
ANTİK DÖNEM SU KÜLTÜNÜN SOSYO-KÜLTÜREL YAŞAMA ETKİSİ 177
FALL BLAU: FROM THE CAUCASUS STRATEGY TO A DEVASTATING DEFEAT 178
MEME KANSERİ TEŞHİSİNDE KNN VE SVM: AÇIKLANABİLİR YAPAY ZEKA (XAI) İLE MODEL KARŞILAŞTIRMASI 180
HİJYENİK KAĞIT ÜRETİMİNDE KARBON AYAK İZİ 196
CARBON FOOTPRINT IN HYGIENIC PAPER PRODUCTION 197
INVESTIGATION OF PISTON–CYLINDER LINER CONFIGURATION IN A CI ENGINE IN TERMS OF THERMAL EXPANSIONS 203
MEKANİK TASARIMDA MALZEME SEÇİM KRİTERLERİ 217
EKLEMELİ İMALAT YÖNTEMİ ile ÜRETİLEN MALZEMELERDE KAPLAMA İŞLEMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ 225
3D MODELING OF TRAFFIC SIGNS AND SIGNS WITH AUGMENTED REALITY 240
BİR BOYUTLU DALGA DENKLEMİ İÇİN ETKİLİ BİR SONLU FARK YÖNTEMİ 253
OIL PAINTING ANALYSIS WITH SUPPORT VECTOR MACHINE: FEATURE EXTRACTION USING HOG AND DWT METHODS 254
BEYOND BITCOIN: CONSENSUS, THE BACKBONE OF BLOCKCHAIN 266
TY LORENTZ DARBOUX ORTAK REGLE YÜZEYLER 275
USE OF LIGHTWEIGHT MATERIALS IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY 277
CONSUMPTION OF TITANIUM MATRIX MATERIALS IN VEHICLES 281
NAZOGASTRİK SONDA İLE BESLENEN HASTALARDA TAT ALMA VE DOYUM HİSSİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME 285
GLUTEAL KAS VE DERİ ALTI DOKU KALINLIĞI: İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYONLAR AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME 289
POPÜLER DİYETLERİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 294

POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA GÜNCEL BESLENME 299
RADYASYON ONKOLOJİSİ PROFESYONELLERİ AKUT RADYASYON SENDROMU VE RADYASYON KAZA DOZİMETRİSİ FARKINDALIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ 309
EVALUATION OF ACUTE RADIATION SYNDROME AND RADIATION ACCIDENT DOSIMETRY AWARENESS OF RADIATION ONCOLOGY PROFESSIONALS 310
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DUYARLILIĞA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ 313
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KENTSEL ÇEVRE ALGISI: UŞAK ÖRNEĞİ 325
JUDO DOWN MİLLİ TAKIM SEÇMELERİNE KATILAN ÖZEL SPORCULARIN FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ 340
JUDO SPORUNA DEVAM EDEN HAFİF ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERİN YAŞAM MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ 344
DİLBİLGİSİ KONUSUNDA TEKNOLOJİNİN İLKOKULDA AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ 348
KAOS'TAN KOZMOS'A: TEKVİN VE MISIR KRAL LİSTELERİNDE KOZMOGONİ ANLATILARI 356
DİN VE SİYASET ARASINDAKİ İLİŞKİNİN SİYASET FELSEFESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 357
TECVİD'Lİ KUR'AN UYGULAMASI PROJESİ KAPSAMINDA TECVİD'Lİ KUR'AN'IN KUR'AN'I KURALLI OKUMAYA ETKİSİNE YÖNELİK ÖĞRETİCİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 361
TÜRKİYE'DE KUR'ÂN EĞİTİMİNE DAİR AKADEMİK ÇALIŞMALAR 374
FERİT DEVELLİOĞLU'NUN OSMANLICA-TÜRKÇE ANSİKLOPEDİK LÛGAT'I ÖRNEĞİNDE OSMANLI TÜRKÇESİNDEKİ GRAMER TERİMLERİ 380
ARTICULATION OF ILLNESS, SUFFERING AND SILENCE IN ERNEST HEMINGWAY'S SHORT STORIES: IN ANOTHER COUNTRY AND A WAY YOU'LL NEVER BE ERNEST HEMINGWAY'İN "IN 405
AZƏRBAYCAN DİLİNİN İNKİŞAFINDA ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN ROLU 410
THE ROLE OF GAME-BASED LEARNING IN THE METHODOLOGY OF TEACHING FINE ARTS 412
GEOGRAPHICAL VARIETIES OF ENGLISH 414
ORHAN PAMUKUN İLK ƏSƏRLƏRİNDƏ AİLƏ HEKAYƏLƏRİ: İDEOLOGİYA VƏ POETİKA 416
QƏHRƏMANLIQ DASTANLARININ TƏDRİSİ PROSESİNDƏ ŞAGİRDLƏRDƏ VƏTƏNPƏRVƏRLİK HİSSİNİN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ 422
CƏNUBI AZƏRBAYCAN ƏDƏBIYYATı VƏ M.İBRAHİMOV 424
ÖZBƏK DİLİNDƏ SOMATİK FRAZEOLOJİ VAHİDLƏRİN AZƏRBAYCAN DİLİNDƏKİ EKVİVALENTLƏRLƏ MÜQAYİSƏLİ ANALİZİ 427
RUSSIA DURING THE XVII-XVIII CENTURIES 431
MÜHACİRƏT ƏDƏBİYYATI MULTİKULTURAL ƏDƏBİYYATIN BİR QOLU KİMİ 432
MULTİKULTURALİZM HAQQINDA NƏZƏRİYYƏLƏR 435
LEARNING MOTIVES AS A SOURCE OF COGNITIVE THOUGHT 436
TƏLİM MOTİVLƏRİ İDRAKİ DÜŞÜNCƏNİN MƏNBƏYİ KİMİ 440
AZƏRBAYCANIN İSTEHLAK BAZARININ FORMALAŞMASINDA XARİCİ İQTİSADİ ƏLAQƏLƏRİN TƏSİRİ 441
THE INFLUENCE OF FOREIGN ECONOMIC RELATIONS IN THE FORMATION OF THE CONSUMER

MARKET OF AZERBAIJAN 444

THE EFFECTS OF PROGRESSIVE INCOME REDISTRIBUTION ON ECONOMIC GROWTH AND EMPLOYMENT 445

SEMERKANT, 19. YÜZYILDA BÜYÜK TÜRKOLOG ARMINIUS VAMBÉRY (EFENDI REŞID) TARAFINDAN TASVIR EDILEN 446

SAMARKAND AS DEPICTED BY THE GREAT TURCOLOGIST ARMINIUS VÁMBÉRY (EFENDI RESHID) IN THE 19TH CENTURY 447

WORD PLAY BASED ON NAMES OF PLANTS IN HAIKU POEMS 449

CREATING A FANTASY WORLD IN A HAIKU POEM 452

FROM REALITY TOWARDS FANTASY IN A HAIKU POEM 455

OPEN BANKING: TRANSFORMING FINANCIAL SERVICES THROUGH INNOVATION AND CONNECTIVITY 458

TOWARD A NEW METHODOLOGY FOR PROTECTION OTTOMAN HERITAGE IN MEDITERRANEAN COUNTRIES JORDAN-AMMAN CASE STUDY 459

TRAINING HISTORY TEACHERS EDUCATION ACCORDING TO THE 2018 GENERAL EDUCATION PROGRAM AT CAN THO UNIVERSITY: CURRENT SITUATION AND SOLUTIONS 460

FACTORS INFLUENCING ETHICAL BEHAVIOR AND INCREASING SOCIAL RESPONSIBILITY IN CORPORATE MANAGEMENT 461

THE POWER OF ART, MEDIA, AND SCIENCE IN ENVIRONMENTAL MOBILIZATION: A GLOBAL APPROACH THROUGH POETRY, THEATER, AND ASAVIKA SCIENCE 462

FRAMEWORK FOR DEFINING INTERNAL AUDIT AND APPLICATION OF IT TECHNOLOGY 476

INTERNAL AUDIT FROM AN ETHICAL POINT OF VIEW AND IT PROCESSES OF NEW SYSTEMS SUCH AS DIGITALIZATION THAT ACCOMPANY BUSINESS IMPROVEMENT 480

THE EVOLUTION AND CHALLENGES OF WOMEN'S RIGHTS IN INDIA: A SOCIO-LEGAL PERSPECTIVE 485

THE ROLE AND EFFECTIVENESS OF HIMACHAL PRADESH STATE POLLUTION CONTROL BOARD IN ENVIRONMENTAL GOVERNANCE 486

CASTE AND SOCIAL MEDIA: AN ANALYSIS OF SHIMLA TOWN IN HIMACHAL PRADESH 487

IMPORTANT DEVELOPMENTS IN PANCHAYATI RAJ IN INDIAWITH SPECIAL REFERENCE TO HIMACHAL PRADESH 488

BIOLOGICAL APPROACHES TO MANAGING APPLE PESTS: A SUSTAINABLE SOLUTION 489

CONVERGENCE AND DIVERGENCE AMONG THE GROWTH RATES OF INDIAN STATES 490

IMPACT OF INDIAN HERBS AND SPICES ON GLYCEMIC AND LIPID PARAMETERS IN DIABETIC CARDIOVASCULAR PATIENTS 491

AI AND EMPLOYEE EXPERIENCE: PERSONALIZING HR SERVICES THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE 492

THE ROLE OF FINTECH IN PROMOTING FINANCIAL INCLUSION: A STUDY ON DIGITAL BANKING AND MOBILE PAYMENT SOLUTIONS 501

ANALYSIS OF THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE, INFLATION AND FOREIGN DIRECT INVESTMENT ON INCOME INEQUALITY IN ASEAN-4: DO ECONOMIC GROWTH AND CORRUPTION CONTROL AS A

MODERATOR? 509
EXAMINING THE IMPACT OF MARITAL STATUS ON THE STAYING LENGTH : EMPIRICAL INVESTIGATIONS FROM ALGERIAN TOURISTS 510
DIRECTIONAL COUPLER DESIGN, SIMULATION AND MEASUREMENT WITH VECTOR NETWORK ANALYZER IN MICROWAVE ENGINEERING FOR 2.45 GHZ 511
CYBER SECURITY CHALLENGES IN A HYPERCONNECTED WORLD 515
PROPERTİES OF SOLUTİONS TO DİFFERENTİAL EQUATİONS WİTH FİNİTE ORDER GROWTH 518
FINITE ELEMENT ANALYSIS OF PROSTHETIC LINER STIFFNESS AND ITS IMPACT ON STUMBLING . 519
ADVANCES IN MACHINE LEARNING FOR SOLVING DIFFERENTIAL EQUATIONS 520
SUSTAINABLE DECOMPOSITION OF PLASTIC WASTE USING PYROLYSIS: A GREEN TECHNOLOGY APPROACH 525
Diversity of Cyanobacteria in a Shallow Freshwater Lake Sidi M'Hamed Benali (Sidi Bel Abbes , Algeria) 526
POST INUNDATION: ANNUAL FLOODING EVENT TO AGRICULTURAL PRACTICE, SHIRORO-HYDROPOWER DAM, SHIRORO LOCAL GOVERNMENT AREA OF NIGER STATE, NIGERIA 527
EXPLORATION OF EXTREMOPHILE MICROBIAL DIVERSITY, ADAPTIVE STRATEGIES, AND POTENTIAL GROWTH PROSPECTS 528
MODELLING THE EVOLUTION OF LEARNING: FOUR CASE STUDIES IN PEDAGOGICAL PRACTICES 529
MICROBIOTA MODULATION AS THERAPEUTIC APPROACH IN THE NEUROPATHIC PAIN IN DOG WITH SPINAL CORD INJURY: IMPACT OF POLENOPLASMIN 530
MEDICAL AND MUNICIPAL WASTE IN PHYSICAL THERAPY PRACTICE 531
AROMATHERAPY LIKE AN ALTERNATIVE MEDICINE METHOD IN CONVENTIONAL MEDICINE 532
SELECTION OF MUNICIPAL WASTE IN HEALTHCARE INSTITUTIONS, WELLNESS AND SPA CENTERS 533
SELECTION OF MUNICIPAL WASTE IN PUBLIC KITCHENS, RESTAURANTS AND CATERING FACILITIES 534
PERCEPTION OF PINK COLOR IN ART: AN ANALYSIS OF ARTISTS AND THE GENERAL PUBLIC (OUTISIDE OF THE FIELD OF ART) 535
DEVELOPING CREATIVITY: HOW ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN UNDERSTAND AND EXPERIENCE ABSTRACT ART 536
REGULAR MONITORING OF HMF PRESENCE IN HONEY FROM APIARIES IN PRILEP DISTRICT: IMPLICATIONS FOR QUALITY CONTROL 537

FERİT DEVELLİOĞLU'NUN OSMANLICA-TÜRKÇE ANSİKLOPEDİK LÛGAT'I ÖRNEĞİNDE OSMANLI TÜRKÇESİNDEKİ GRAMER TERİMLERİ

Türkan KORKMAZ BULUT

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, tukorkmaz@gelisim.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8892-5643

Özet

Ferit Devellioğlu (1906-1985); araştırmacı yazar, çevirmen ve sözlükçüdür. 1933 yılında Sözlük Kolu uzmanı olarak göreve başladığı Türk Dil Kurumunda 1974 yılına kadar çalıştı. Sözlük alanında pek çok eser vermiş olan Devellioğlu'nun en önemli çalışması şüphesiz "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat"tır. Bu sözlük akademik çevrelerde Osmanlı Türkçesi dersiyle ilgili en çok kullanılan sözlüktür. Sözlüğün ilk baskısı 1962 yılında yayımlanmıştır, son baskısı ise Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (2023) tarafından yapılmıştır. Sözlükte yaklaşık 60 bin madde başı kelime vardır. Bu çalışma, Osmanlı Türkçesi ile ilgili çalışmalardaki sözlük gereksinimini büyük ölçüde karşılamaktadır. Yazar bu sözlükte Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler yanında çeşitli alanlarla ilgili çok sayıda terim de vermektedir. Yazar, bu terimleri ilgili madde başı ya da anlamın yanına çeşitli kısaltmalar kullanarak belirtmiştir. Bu çalışmada Ferit Devellioğlu'nun "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat" ında yer alan gramer terimleri incelenmiştir. Sözlük sistematik olarak taranmış ve gr. kısaltmasıyla verilen yaklaşık 507 gramer terimi tespit edilmiştir. Bu terimler çalışmada ilgili anlamları ile birlikte verilmiş, madde başı kelimelerin kökeni belirtilmiştir. Çalışmanın sonunda Osmanlı Türkçesindeki gramer terimlerinin söz varlığı alfabetik, ait olduğu dillere ve oluşum biçimlerine göre tablolar hâlinde incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bilgi ve bulgular sonuç kısmında belirtilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Türkçesiyle ilgili en çok kullanılan sözlüklerden biri olan "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat" bağlamında Osmanlı Türkçesindeki gramer terimlerini tespit etmek ve Türk dili alanında yapılan çalışmalara bir katkı sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, Osmanlı Türkçesi, Sözlük, Gramer terimleri, Ferit Devellioğlu.

Abstract

Ferit Devellioğlu (1906-1985); is a researcher, writer, translator and lexicographer. He started working at the Turkish Language Association as a specialist in the Dictionary Branch in 1933 and worked there until 1974. Having produced many works in the field of dictionaries, Devellioğlu's most important work is undoubtedly the "Ottoman-Turkish Encyclopedic Dictionary". This dictionary is the most widely used dictionary in academic circles regarding the Ottoman Turkish course. The first edition of the dictionary was published in 1962, and the last edition was published by Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (2023). There are approximately 60 thousand headwords in the dictionary. This study largely meets the need for a dictionary in studies on Ottoman Turkish. In this dictionary, the author provides many terms related to various fields, as well as Arabic and Persian words used in Ottoman Turkish. The author has indicated these terms using various abbreviations next to the relevant heading or meaning. In this study, the grammatical terms in Ferit Devellioğlu's "Ottoman-Turkish Encyclopedic Dictionary" were examined. The dictionary was systematically scanned and approximately 507 grammatical terms given with the abbreviation gr. were idenfied. These terms were given with their relevant meanings in the study and the origins of the words in the headings were specified. At the end of the study, the vocabulary of grammatical terms in Ottoman Turkish was examined in alphabetical order, according to the languages they belong to and their formation forms in tables. The information and findings obtained in the study are stated in the conclusion section. The aim of this study is to identify the grammatical terms in Ottoman Turkish in the context of the "Ottoman-Turkish Encyclopedic Dictionary", one of the most widely used dictionaries on Ottoman Turkish, and to contribute to the studies in the field of Turkish language.

Keywords: Turkish language, Ottoman Turkish, Dictionary, Grammar terms, Ferit Devellioğlu.

1. Giriş

Osmanlı Türkçesi, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Cumhuriyet'in ilanına kadar kullanılan Türkçe olarak tanımlanabilir. Osmanlıca veya Osmanlı Türkçesi tabiriyle genellikle Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan Türklerin konuşup yazdığı dil yahut aynı dönemde yazılan içinde Arapça, Farsça kelimelerin yoğun biçimde yer aldığı dil veya daha genel olarak Arap harfleriyle yazılmış Türkçe anlaşılmaktadır. Bilimsel olarak Osmanlı Türkçesi, Türkiye Türkçesinin gelişme sürecinde Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan ilk dönemi de içine alarak XIII. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden yazı dilidir. Osmanlı Türkçesini onun devamı olan bugünkü Türkçeden ayrı düşünmek doğru değildir. Türkçenin değişik adlarla anılması, Türk milletinin dilinin uzun bir tarih içerisinde geniş bir coğrafyaya yayılarak çeşitli lehçelere ayrılması dolayısıyladır. Osmanlı Türkçesinin diğer dillerden, özellikle Arapça ve Farsçadan çok sayıda kelime alması, ihtiyaç duyduğu kavramları kendi dilinde bulamayınca başka dillerden temin etmesi sonucudur. Bu yazı dilinde ortak İslam medeniyetine ait birtakım kelime ve terkipler kullanılmış, bunların birçoğu Türkçeleştirilmiş ve yeni anlamlar kazandırılmıştır. Osmanlı Türkçesi ile yalnız edebî eserler değil, sosyal hayatın her alanına ait (edebiyat, tarih, tıp, hukuk, iktisat, dinî ilimler vb.) binlerce eser meydana getirilmiştir.

Uzun tarihi içerisinde Osmanlı Türkçesi, gramer yapısı ve söz varlığı bakımından çeşitli aşamalar geçirmiştir:

a) Başlangıç Dönemi: Anadolu Selçukluları, Beylikler Devri ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemine rastlayan bu devreye "Eski Türkiye Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi, Eski Osmanlıca, Eski Oğuz Türkçesi" gibi adlar verilmiştir. XIII-XV. yüzyılları içine alan bu dönemde Türkçe, gramer şekilleri ve kelime hazinesi bakımından oldukça sade bir yapı gösterir.

b) Klasik Dönem: XV. yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle fetihle birlikte İstanbul'un bir kültür ve medeniyet merkezi hâline gelmesiyle başlayıp XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eden dönemdir. Bu dönemde Arapça, Farsça kelime ve terkipler dilde artarak kullanılmıştır. Bazı eserlerde Türkçe bir sayfalık metinde bir iki fiil ya da zarf-fiil seviyesinde kalmıştır (bk. Veysî, Nergisî, Âli Mustafa Efendi, Naîmâ'nın eserleri). Dildeki bu ağırlaşmaya karşı bu dönemde özellikle halk için yazılan şiir, mesnevi, hikâye vb. eserlerde dil geniş halk kitlelerinin anlayacağı bir sadeliktedir.

c) Yenileşme Dönemi: XIX. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden dönemdir. Yüzyıllarca İslam kültür çevresinin ve dillerinin etkisinde kalan Türk toplumu Tanzimat'la birlikte Batı kültürünün tesiri altına girmeye başladı, bunun sonucu olarak karşılaşılan birçok yeni kavramın ifade yolları arandı. Bu devrin edebiyatı XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren divan edebiyatının çerçevesinden çıkıp Batı uygarlığının etkisi altında Avrupaî bir karakter kazanmaya başladı. Yenileşme Dönemi Osmanlı Türkçesi, 1911 yılında Yeni Lisan hareketinin başlamasıyla birlikte sona erdi. Edebiyatta millîlik ve dilde sadeleşme birkaç muhalif dışında bütün aydınlar tarafından kabul gördü. Böylece Osmanlı Türkçesi yerini Batı Türkçesi ya da Modern Türkiye Türkçesine bırakmıştır (Özkan, 2007, XXXIII: 483-485).

2. Ferit Devellioğlu ve Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat Üzerine Notlar

Ferit Devellioğlu (1906-1985); araştırmacı yazar, çevirmen ve sözlükçüdür. İstanbul'da doğdu. Beyazıt Rüşdiyesini bitirdikten sonra Kumkapı Fransız Mektebi ve Galatasaray Lisesinde okudu. Bir Fransız bankasında altı yıl mütercim olarak çalıştı. 1933 yılında Sözlük Kolu uzmanı olarak göreve başladığı Türk Dil Kurumunda 1974 yılına kadar çalıştı. Sözlük alanında pek çok eser vermiş olan Devellioğlu'nun en önemli çalışması *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*'tır. İlk baskısı 1962 yılında yapılan *Lûgat*, 1993'te Aydın Sami Güneyçal tarafından önemli ölçüde ilavelerle yenilendi. *Lûgat*, 2010 yılında yine Aydın Sami Güneyçal'ın gözetiminde başta Mustafa Çiçekler olmak üzere çeşitli akademisyenlerin katkılarıyla tekrar gözden geçirilmiş, ilaveler ve kullanım kolaylığı sağlayan çeşitli düzenlemelerle baskıya hazırlanmıştır. Ferit Devellioğlu'nun yayımlanmış eserlerinden bazıları şunlardır: 1. Franszıca-Türkçe Halk Tabirleri Sözlüğü (1937) 2.Türk Argo Sözlüğü (1970) 3. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat 4. Osmanlıca-Türkçe Okullar Yazışma Sözlüğü (1964) 5. En Yeni Okul Sözlüğü (1972) 6. Fransızca-Türkçe Deyimler Sözlüğü (1973) 7. En Yeni Büyük Türkçe Sözlük (1975), (bk. https://www.iskultur.com.tr/yazarlar/ferit-devellioglu).

Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* adlı Osmanlı Türkçesi sözlüğü ilk olarak 1962 yılında Ankara'da yayımlanmıştır. İlaveli 2. baskısı 1970'te yapılmıştır. Yazarın ölümünden (1995) sonra Aydın Sami Güneyçal'ın yeniden düzenleyip genişlettiği 12 baskıdan (1995) itibaren üne kavuşan eser büyük bir ihtiyacı karşılamıştır. Yazar önsözde Nâcî, Salâhî, Ali Seydi ve Bahâeddin'in Osmanlıca sözlükleriyle *Kâmûs-ı Türkî* ve *Türk Lugatı*'ndan Redhouse sözlüğünden, ayrıca çeşitli Arapça ve Farsça lugatlardan faydalandığını belirtmektedir. Bu arada adını anmamakla birlikte Lugat-ı Remzî'den de geniş ölçüde yararlanmıştır. Madde başlarının altına tamlamalar sıralanmış, Farsça ekler ve partisiplerle Arapça edatlarla yapılan birleşikler ve türemiş kelimeler de madde başı alınmıştır. Devellioğlu'nun sözlüğünde önsözde belirtildiğine göre 60.000 kelime bulunmaktadır. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*'ta bir kısım terimler genişçe açıklanmakta, Türk dili, Türk edebiyatı ve kültürüyle ilgili bazı kişi ve eserler hakkında kısa bilgiler verilmektedir. Sözlükte kelimelerin kökleri, çoğulları, eş ve karşıt anlamlıları doğru olarak gösterilmiştir. Eserin Aydın Sami Güneyçal tarafından yeniden düzenlenen baskısında 8350'den fazla değişiklik yapıldığı, 2840 yeni madde başı kelime, 3180 terkip ve deyim, 880 yeni anlam eklendiği belirtilmektedir (Topaloğlu, 2009, XXXVII: 410).

Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*'ının son baskısı 2023 yılında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından çıkmıştır. Sözlük, yaklaşık 60 bin madde başından ve 1736 sayfadan oluşmaktadır.

3. Osmanlı Türkçesindeki Gramer Terimlerinin Hazırlanmasında İzlenen Yöntem

a) *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*'ta (2010) yer alan gramer terimleri sözlük taranarak derlenmiştir.

b) Osmanlı Türkçesi gramer terimleri Latin alfabesine göre alfabetik olarak sıralandı.

c) Gramer terimlerinin köken bilgisi yay ayraç ( ) içinde açıklanmaya çalışıldı.

ç) Madde başları açıklanırken yazarın sözlükte verdiği bilgiler kullanıldı.

d) Sözlükte Osmanlı Türkçesi dışında Arapça ve Farsça gramer terimleri varsa bunlara da çalışmada yer verildi.

e) Kelimelere ait alt madde başları varsa açıklamalar ilgili maddenin altında verildi.

f) Madde başı kelimelerin sadece gramer terimiyle ilgili anlamları verildi, diğer anlamlarına yer verilmedi.

g) Yapılan taramada 507 gramer terimi tespit edilmiştir. Bu terimlerin alfabetik, ait olduğu dillere ve oluşum biçimlerine göre dağılımı ile ilgili tablolar da çalışmaya eklenmiştir.

4. Osmanlı Türkçesindeki Gramer Terimleri

A

aʿdâd-ı asliyye (< Ar. *aʿdâd* + *(-ı)* + Ar. *asliyye*) Asal sayılar.

aʿdâd-ı kesriyye (< Ar. *aʿdâd* + *(-ı)* + Ar. *kesriyye*) Kesir sayıları.

aʿdâd-ı rütbiyye (< Ar. *aʿdâd* + *(-ı)* + Ar. *rütbiyye*) Sıra sayıları.

aʿdâd-ı tevzîiyye (< Ar. *aʿdâd* + *(-ı)* + Ar. *tevzîiyye*) Üleştirme sayıları.

âheng-i savâit (< F. *âheng* + *(-i)* + Ar. *savâit*) Sesli, uyumu.

ahvâl-i ism (< Ar. *ahvâl* + *(-i)* + Ar. *ism*) Bütün (îrap) Türkçede mefulü bih, mefulü ileyh gibi mefuliyet hâlleri.

âksâm-ı kelâm (< Ar. *âksâm* + *(-ı)* + Ar. *kelâm*) Söz bölükleri.

âksâm-ı sebʿa [*Ar. gr.* (yedi kısım)] (< Ar. *âksâm* + *(-ı)* + Ar. *sebʿa*) Kelimelerin "sahîh, misâl, muzâaf, lefîf, nâkıs, mehmûz, ecvef" bölümleri.

âksâm-ı selâse [*Ar. gr.* (üç kısım)] (< Ar. *âksâm* + *(-ı)* + Ar. *selâse*) "isim, fiil, harf" bölümleri.

asamm (< Ar. *asamm*) Arap yazısında ikinci ve üçüncü kökünde uzun harf bulunan bir fiil.

atf, atıf (< Ar. *atf*) Bağlaç.

atf-ı tefsîr (< Ar. *atf* + *(-ı)* + Ar. *tefsîr*) Aynı anlamda olan iki kelimenin yanyana kullanılması [deli dîvâne; sağ salim, gibi].

avâmil (< Ar. *ʿavâmil*) Arapçada kelime sonlarının okunuşuna tesir eden hususları anlatan gramer bahsi.

B

bâ-i muvahhede (< Ar. *bâ* + *(-i)* + Ar. *muvahhede*) **be** harfi [tek noktalı.]

binâʾ (< Ar. *binâʾ*) Müteaddî (geçişli), lazım (geçişsiz), meçhûl (edilgen), mutâvaat (dönüşlü) gibi fiillerin esasını mevzu yapan kitap.

C

cemʿ [*Ar. gr.*] (< Ar. *cemʿ*) Çoğul.

cem-i kesret [*Ar. gr.*] (< Ar. *cemʿ* + *(-i)* + Ar. *kesret*) Dokuzdan ziyade sayı için kullanılan cemi' sıygası, kipi.

cemʿ-i müennes (< Ar. *cemʿ* + *(-i)* + Ar. *müennes*) Müfredinin şeklini bozmadan, sonundaki müennes alameti olan **e (t)** kaldırılıp yerine **ât** getirilir: **müslime (t), müslimât**… gibi.

cemʿ-i mükesser [*Ar. gr.* (kırık cemi)] (< Ar. *cemʿ* + *(-i)* + Ar. *mükesser*) Cemi yapılacağı zaman müfredinin şekli bozularak yapılan cemi. **kitâb, kütüb**… gibi.

cemʿ-i mükesser [*Ar. gr.*] (< Ar. *cemʿ* + *(-i)* + Ar. *mükesser*) Kaideye uymayan, kaide yapılmayan cemiler.

cemʿ-i müzekker [*Ar. gr.*] (< Ar. *cemʿ* + *(-i)* + Ar. *müzekker*) Müfredinin şeklini bozmadan sonuna **în, ûn** getirilerek yapılan cemi: müslim**în**, müslim**ûn**… gibi.

cemʿ-i sahîh [*Ar. gr.* (sâlim)] (< Ar. *cemʿ* + *(-i)* + Ar. *sahîh*) Sağlam cemi' manasında kullanılan bir cemî olup, bu cemî yapıldığı zaman müfredinin şekli bozulmaz. İki türlüdür: cemi müzekker, cemi müennes.

cerr (< Ar. *cerr*) Arapçada ait olduğu ismi meksûr (kesreli = esreli) okutan harf veya edat.

cezâʾ (< Ar. *cezâʾ*) Şart cümlesinde bulunan ikinci kısım: ["haber verirseniz ben de gelirim" cümlesindeki : "haber verirseniz = şart, ben de gelirim = ceza"dır].

cezm (< Ar. *cezm*) Bir kelimenin sonundaki harf veya harekeyi düşürme.

cins [*Ar. gr.*] (< Ar. *cins*) Kelimenin müzekker (erkek), müennes (dişi) oluşu.

cümle-i asliyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *asliyye*) Temel cümlesi.

cümle-i cezâiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *cezâiyye*) Şart cümlesinin ikinci kısmı.

cümle-i emriyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *emriyye*) Emir cümlesi.

cümle-i fiʿliyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *fiʿliyye*) Fiil cümlesi.

cümle-i fiʿliyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *fiʿliyye*) Fiil cümlesi, yüklemi fiil olan cümle.

cümle-i ihbâriyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *ihbâriyye*) Haber cümlesi.

cümle-i iltizâmiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *iltizâmiyye*) İstek cümlesi.

cümle-i inşâiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *inşâiyye*) Emir cümlesi.

cümle-i ismiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *ismiyye*) İsim cümlesi.

cümle-i istidrâkiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *istidrâkiyye*) Karşıtlı cümlecik.

cümle-i istifhâmiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *istifhâmiyye*) Soru cümlesi.

cümle-i muʿtarıza (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *muʿtarıza*) İki virgül veya iki çizgi, parantez içinde bulunan cümle.

cümle-i müfessire (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *müfessire*) "yani", "mesela…" gibi sözlerle kendinden önce gelen cümleleri açıklayan cümle.

cümle-i müsteʿnefe (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *müsteʿnefe*) Kendinden önceki cümleye bağlı olmayan cümle.

cümle-i mütemmeme (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *mütemmeme*) Başka bir cümleye bağlı olan, anlamı başka bir cümle tarafından tamamlanan cümle.

cümle-i mütevâliyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *mütevâliyye*) Sıra cümlecikler, **fr. proposition juxtaposees.**

cümle-i şartiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *şartiyye*) Şart cümlesi.

cümle-i şartiyye-i faraziyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *şartiyye* + *(-i)* Ar. *faraziyye*) Sözde şart cümleciği.

cümle-i şartiyye-i hakikıyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *şartiyye* + *(-i)* Ar. *hakikıyye*) Gerçek şart cümleciği, **fr. proposition conditionnelle réelle.**

cümle-i tâbia (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *tâbia*) Başka bir cümleye bağlı olan, anlamı başka bir cümle tarafından tamamlanan cümle.

cümle-i tâmme (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *tâmme*) Tek başına anlamı tamam olan cümle.

cümle-i tefsîriyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *tefsîriyye*) "yani", "mesela…" gibi sözlerle kendinden önce gelen cümleleri açıklayan cümle.

cümle-i vasfiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *vasfiyye*) Cümlede sıfat olarak kullanılan kelime grubu.

cümle-i vücûbiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *vücûbiyye*) Gereklilik cümlesi.

cümle-i zarfiyye (< Ar. *cümle* + *(-i)* + Ar. *zarfiyye*) Zarf olarak kullanılan kelime grubu.

D

derece-i müsâvât (< Ar. *derece* + *(-i)* + Ar. *müsâvât*) Eşitlik derecesi.

derece-i tafdîl (< Ar. *derece* + *(-i)* + Ar. *tafdîl*) 1. karşılaştırma derecesi; 2. üstünlük derecesi.

E

edât-ı haber (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *haber*) koşaç, **fr. copule.**

edât-ı kasr (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *kasr*) "Ancak, sâde, yalnız" gibi edatlar.

edât-ı masdariyyet (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *masdariyyet*) Sıfatların sonuna gelen: **yyet** edatı: insânî = insâni + yyet... gibi.

edât-ı nefy (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *nefy*) Nefî (olumsuzluk) edatı.

edât-ı rabt [(bağlama edatı)] (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *rabt*) Bağlaç, **fr. conjonction.**

edât-ı taʿdiye (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *taʿdiye*) lâzım (= geçişsiz) bir fiilin müteaddî (= geçişli) kılınması için eklenen edat.

edât-ı tasgîr (< Ar. *edât* + *(-ı)* + Ar. *tasgîr*) Küçültme edatı. [**1)** Türkçede: "cak, cek, cağız, ceğiz": "küçücek, kuşcağız..." gibi; **2)** Farsçada: "çe, kef (harf)": "merdümek, dîvânçe..." gibi; 3) Arapçada: Fiilin ikinci harfi ile üçüncü harfi arasına sâkin bir **/y/**: abd'den (= ubeyd); tıfl'dan (= tufeyl)... gibi edatlar getirilerek yapılır.]

edevât (< Ar. *edevât*) Fiillere ve isimlere eklenen manalı kelimeler.

edevât-ı lâhika (< Ar. *edevât* + *(-ı)* + Ar. *lâhika*) Son takılar.

edevât-ı rabtiyye (< Ar. *edevât* + *(-ı)* + Ar. *rabtiyye*) Bağlama edatları.

efʿâl-i muâvine (< Ar. *efʿâl* + *(-i)* + Ar. *muâvine*) Yardımcı fiiller: [etmek, olmak... gibi.]

elfâz-ı müterâdife (< Ar. *elfâz* + *(-ı)* + Ar. *müterâdife*) Eşanlamlı kelimeler; [esed, şîr, gazanfer, haydar... gibi].

elfâz-ı mütezâdde (< Ar. *elfâz* + *(-ı)* + Ar. *mütezâdde*) Zıt anlamlılar.

emr-i gaib (< Ar. *emr* + *(-i)* + Ar. *gaib*) Üçüncü şahsa verilen emir.

emr-i hâzır (< Ar. *emr* + *(-i)* + Ar. *hâzır*) İkinci şahsa verilen emir.

emsile [*Ar. gr.*] (< Ar. *emsile*) İçinde fiillerin çekim örnekleri bulunan ilk kitabın adı.

emsile-i muhtelife [*Ar. gr.*] (< Ar. *emsile* + *(-i)* + Ar. *muhtelife*) Bir kökün ayrı zamanlara göre tasrîf edilmiş, çekilmiş şekilleri.

evâil-i kelimât (< Ar. *evâil* + *(-i)* + Ar. *kelimât*) Kelimelerin evvelleri.

evâsıt-ı kelimât (< Ar. *evâsıt* + *(-ı)* + Ar. *kelimât*) Kelimelerin ortaları.

F

fâil (< Ar. *fâʿil*) Bir fi'lin anlattığı işi yapan, **fr. sujet.**

fâsıla-yı kübrâ (< Ar. *fâsıla* + *(-yı)* + Ar. *kübrâ*) Dört harekeli ve bir sâkin harften meydana gelen beş harfli kelime: (vatanımız) gibi.

fâsıla-yı sugrâ (< Ar. *fâsıla* + *(-yı)* + Ar. *sugrâ*) Üç harekeli ve bir sâkin harften meydana gelen dört harfli kelime: (vatanım) gibi.

ferʿ-i fiil (< Ar. *ferʿ* + *(-i)* + Ar. *fiʿl*) Ortaç.

fiʿl-i basît (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *basît*) Basit fiil, tek kökten yapılan fiil [olmak, gelmek; gitmek… gibi].

fiʿl-i cevherî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *cevherî*) "imek" mastarından yapılan varlık fiili.

fiʿl-i gayr-ı kıyâsî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *gayr* + *(-ı)* + Ar. *kıyâsî*) Kaidesiz, kuralsız fiil [yemek; içmek; oturmak… gibi].

fiʿl-i gayr-i müteaddî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *gayr* + *(-i)* + Ar. *müteʿaddî*) Geçişsiz fiil, **fr. intransitif.**

fiʿl-i hikâye (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *hikâye*) Geçmiş zamanda olmuş, fakat konuşanın görmüş olduğu bir işi anlatan fiil [yazmış idi; okumuş idi… gibi].

fiʿl-i iktidârî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *iktidârî*) "bilmek" maddesiyle meydana gelen fiil [yazabildim; koşabildim… gibi].

fiʿl-i iltizâmî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *iltizâmî*) Emir sîgasının sonuna: "-elim, -e sin, -e siniz" katılarak yapılan fiil, dileme kipi [sevelim; çekesin; yeresiniz… gibi].

fiʿl-i intihâî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *intihâî*) İntihâ fiili, **fr. verbe accompli.**

fiʿl-i istimrârî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *istimrârî*) Sürerlik fiili [gide durmak; bakakalmak… gibi].

fiʿl-i kıyâsî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *kıyâsî*) Kaideli, kurallı fiil [ateş'den: ateşlemek; iş'den: işlemek… gibi].

fiʿl-i lâne (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *lâne*) Yardımcı fiil [idi, imiş, ise… gibi].

fiʿl-i lâzım (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *lâzım*) "-i hâli" almayan fiil [uyumak; gülme… gibi].

fiʿl-i maʿlûm (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *maʿlûm*) Fâili, öznesi bilinen fiil, etgen fiil [yemek; içmek… gibi].

fiʿl-i mâzî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *mâzî*) Bir işin geçmiş zamanda olduğunu bildiren sîga, kip.

fiʿl-i mâzî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *mâzî*) Mâzî sîgası (kipi).

fiʿl-i meçhûl (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *mechûl*) Fâili, öznesi bilinmeyen fiil, edilgen fiil [yazılmak; açılmak… gibi].

fiʿl-i menfî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *menfî*) Kendisinde nefi edatı bulunan fiil, olumsuz fiil.

fiʿl-i mukarebe (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *mukârebe*) "yazmak" maddesiyle meydana gelen fiil [düşeyazdım… gibi].

fiʿl-i mutâvaat (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *mutâvaʿat*) Dönüşlü fiil.

fiʿl-i muzâriʿ (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *muzâriʾ*) Hem hâle, hem istikbâle delâlet eden sıyga (kip) [gelirim; giderim gibi].

fiʿl-i mürekkeb (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *mürekkeb*) Yardımcı bir fiille birleşerek tek kelime hükmüne giren fiil, birleşik fiil [yazabilmek; koşabilmek… gibi].

fiʿl-i müsbet (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *müsbet*) Kendisinde nefi edatı bulunmayan fiil, olumlu fiil.

fiʿl-i müşareket (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *müşâreket*) İşteşlik fiili [koşuşturmak, sevişmek… gibi].

fiʿl-i müteaddî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *müteʿaddî*) "-i hâli" alan geçişli fiil, nesne tümleci alan fiil [yemek; içmek… gibi].

fiʿl-i niyyet (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *niyyet*) Niyet fiili, davranma fiili, **fr. verbe intentionnel.**

fiʿl-i rivâyet (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *rivâyet*) Geçmiş zamanda olmuş, fakat konuşanın görmüş olduğu bir işi anlatan fiil [koşmuş imiş; sevmiş imiş… gibi].

fiʿl-i şartî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *şartî*) Bir şeyin vukuunu başka bir şeye şart kılmak için kullanılan sîga, kip ki, **s** morfemi ile yapılır [gelecekse; verecekse… gibi].

fiʿl-i taʿcîlî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *taʿcîlî*) "vermek" maddesiyle meydana gelen fiil [yazıverdim; alıverdim… gibi].

fiʿl-i temennî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *temennî*) Dilek-şart kipi.

fiʿl-i vücûbî (< Ar. *fiʿl* + *(-i)* + Ar. *vücûbî*) Emrihâzırın sonuna "meli" sözü katılarak meydana getirilen sîga, gereklilik kipi [girmeliyim; sevmeliyim… gibi].

G

gabir [*Ar. gr.*] (< Ar. *gâbir*) Gelecek zaman, **fr. futur.**

gaib (< Ar. *gâʾib*) Üçüncü şahıs, o.

H

haber-i vâhid (< Ar. *haber* + *(-i)* + Ar. *vâhid*) İsim cümlelerinde yüklem.

haberî, haberiyye (< Ar. *haberî, haberiyye*)Yüklemle ilgili.

hafz ü takdîr (< Ar. *hafz* + *(ü)* + Ar. *takdîr*) Kesik cümle.

hâlet-i cerr [*Ar. gr.*] (< Ar. *hâlet* + *(-i)* + Ar. *cerr*) Kelimenin cerr (kesreli) hâli.

hanekî sâmit (< Ar. *hanekî sâmit*) Damak sessizi.

harekât-ı selâse (< Ar. *harekât* + *(-ı)* + Ar. *selâse*) Hecelerin üç hareke (e, i, o) ile okunuşu.

hareke (< Ar. *hareke*) Arapça ve Osmanlıca bir harfin nasıl okunacağını gösteren ve "üstün: fetha = e"; esre: kesre = ı, i"; "ötre: zamme = o, ö, u, ü" denilen işaretlerden her biri, vokal.

harf-i aslî (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *aslî*) Bir kelimenin kökünde bulunan esas harf.

harf-i atf (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *ʿatf*) İki kelime veya cümleyi bir hükümde toplayan, birini ötekine bağlayan.

harf-i cerr (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *cerr*) İsimleri kesreli, yani esreli okutan, şu yirmi harf: [bâ, min, ilâ, an, lâm, alâ, fî, kaf, hattâ, rübbe, vâv-ı kasem, tâ-i kasem, hâşâ, müz, münz, adâ, key, levlâ, halâ, lealle].

harf-i cevâb (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *cevâb*) Cevap cümlesinin başına gelen harf.

harf-i illet (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *illet*) (ا٠و٠ى) harfleri.

harf-i inhirâf (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *inhirâf*) Akıcı ünsüz: (ر ve ل) harfleri.

harf-i istidrâk (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *istidrâk*) Ayırıcı bağlaç görevi bulunan harf.

harf-i istifhâm (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *istifhâm*) Soruyu belirtmek için kullanılan harf, edat.

harf-i istisnâ (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *istisnâʾ*) İstisnayı belirtmekte kullanılan edat.

harf-i istitâle (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *istitâle*) (ض) harfi.

harf-i kalkale, harf-i laklaka (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *kalkale,* Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *laklaka*) [Kur'an okumada] titreşimli harf: ب٠ج٠د٠ط٠ق٠ك

harf-i kamerî (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *kamerî*) Kamer harfi.

harf-i kasr, harf-i maksûr, harf-i taksîr (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *kasr,* Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *maksûr,* Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *taksîr*) Kelimenin sonuna gelen kısa ى ve ا.

harf-i maʿnâ (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *maʿnâ*) Fiil veya isim olmayan herhangi bir kelime.

harf-i maʿrûf (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *maʿrûf*) Uzun "u" olarak okunan "و" veya uzun "i" olarak okunan "ى" harfi.

harf-i mechûl (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *mechûl*) "o" olarak okunan "و" ve "e" olarak okunan "ى".

harf-i meczûm, harf-i sâkin (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *meczûm,* Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *sâkin*) Bazı hâllerden dolayı harekesiz okunan harf.

harf-i melfûzî (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *melfûzî*) Üç harfle yazılan ve bu harflerin içinde hiç biri tekrarlanmayan on üç harfin her biri.

harf-i mesrûrî (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *mesrûrî*) Adı iki harfle yazılan harf; م٠ن٠و harflerinin her biri.

harf-i musavvat (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *musavvat*) Belli bir ünlüyü belirten harf.

harf-i mutbak (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *mutbak*) Telaffuzda dili üst damağa dokunduran harf (ظ،ط،ض،ص).

harf-i müfred (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *müfred*) Şekil bakımından bütün harflerden başka olan harf: (ه،و،م،ا).

harf-i münfetih (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *münfetih*) ظ،ط،ض،ص dışında bulunan bütün harfler.

harf-i müstakil (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *müstakill*) "müstali" harflerin dışında bulunan harfler.

harf-i müstali (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *müstaʿlî*) Konuşmada dilin yükselmesini gerektiren harf. (ظ،ط،ض،ص،خ،ق،ع).

harf-i mütecânis (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *mütecânis*) Aynı kategoriden olan iki harf: (ت ve ط) gibi.

harf-i mütekarib (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *mütekârib*) Telaffuz bakımından aynı sesi veren iki harf (ذ ve ض) gibi.

harf-i nâsıb (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *nâsıb*) Dâhil olduğu muzârî fiilin nihayetini üstün okutan dört harften her biri.

harf-i nefy (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *nefy*) Olumsuzluk edatı.

harf-i nidâʾ (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *nidâʾ*) Seslenme edatı.

harf-i şedîd (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *şedîd*) Hece sonunda uzun okunmayan harf: ط،ق،ك،أ،ب،ت،ج،د

harf-i şefehî, harf-i şefevî (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *şefehî,* Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *şefehî*) Dudaksıl, labiyal.

harf-i şemsî (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *şemsî*) Başına "el" (harfi tarif) geldiği zaman bu harfi tariften sonra gelen kelimeyi şeddeli okutan harf, güneş harfi: د،ذ،ر،ز،س،ش،ص،ض،ط،ظ،ن،ت،ث،

harf-i taʿrîf [*Ar. gr.*] (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *taʿrîf*) İsimlerin manasını belirtmeye yarayan el harf "el-maʿlum" gibi.

harf-i taʿrif (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *taʿrîf*) Tanım edatı.

harf-i taʿrif-i gayr-i muayyen (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *taʿrîf* + *(-i)* + Ar. *gayr* + *(-i)* + Ar. *muʿayyen*) Belirsiz tanım edatı.

harf-i taʿrif-i muayyen (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *taʿrîf* + *(-i)* + Ar. *muʿayyen*) Belirgin tanım edatı.

harf-i tenkîr (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *tenkîr*) Belirsizlik edatı.

harf-i veted (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *veted*) Bir sırada bulunan harflerin: birinci, dördüncü, yedinci ve onuncusu.

harf-i zâid (< Ar. *harf* + *(-i)* + Ar. *zâʾid*) Bir kelimede aslî harfler dışında fazla olarak görünen harf : (ى،و،ا).

hâsıl-ı masdar (< Ar. *hâsıl* + *(-ı)* + Ar. *masdar*) Fiil ismi.

hayşûmî sâmit (< Ar. *hayşûmî sâmit*) Geniz ünsüzü.

humâsî (< Ar. *humâsî*) Arapçada mastarı 5 harfli olan fiil.

hurûf-i cârre [*Ar. gr.*] (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *cârre*) Harf-i cer'ler.

hurûf-i gayr-ı sadâiyye (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *gayr* + *(-ı)* + Ar. *sadâiyye*) Sessiz harfler.

hurûf-i hafîfe (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *hafîfe*) İnce sesli harfler.

hurûf-i hançeriyye (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *hançeriyye*) Gırtlaktan çıkarılan harfler: ["e; ha; hı; ayn; gayn; he"].

hurûf-i hecâ (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *hecâ*) 1. alfabe harfleri; 2. elif, vav, he, ye harfleri.

hurûf-i kameriyye [*Ar. gr.*] (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *kameriyye*) "el" sözünün l harfini okutan harfler: ["elif, be, c, ha, hı, ayn, gayn, fe, kaf, kef, mim, vav, he, ye".]

hurûf-i mühmele (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *mühmele*) Alfabede noktasız harfler.

hurûf-i müşeddede (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *müşeddede*) Şeddeli harfler.

hurûf-i müteharrike (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *müteharrike*) Harekesi olan, harekeli harfler, vokal.

hurûf-i sadâiyye (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *sadâiyye*) Sesli harfler.

hurûf-i sakîle (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *sakîle*) Kalın sesli harfler.

hurûf-i sâkine (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *sâkine*) Sâkin harfler, harekesiz harfler, konson.

hurûf-i sâkine (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *sâkine*) Sâkin harfler, harekesiz harfler.

hurûf-i savtiyye (< Ar. *hurûf* + *(-i)* + Ar. *savtiyye*) Sesli harfler.

İ

ictimâ-i sâkineyn (< Ar. *ictimâʿ* + *(-i)* + Ar. *sâkineyn*) İki sâkin harfin bir araya gelmesi, mesela: "kevneyn = iki âlem, iki dünya" gibi.

idgam [*Ar. gr.*] (< Ar. *idgâm*) Birbirine benzeyen iki harfi bir yazıp şedde ile okuma: mededе'den "medd" gibi.

iftiâl [*Ar. gr.*] (< Ar. *iftiâl*) Beş harfli kelimelerin birinci bâbı, iftiâl bâbı.

ihbâr tasrîfi (< Ar. *ihbâr tasrîfî*) Basit zaman çekimi, **fr. indicatif.**

ihbârî, ihbâriyye (< Ar. *ihbârî, ihbâriyye*) Basit zaman.

iʿlâl [*Ar. gr.*] (< Ar. *iʿlâl*) İllet harfleri denilen ve kelime içinde bulunan "elif, vav, ye" harfli bir fiilin kendi şekli ile aldığı şekle nasıl girdiğini bir kaideye bağlama. [Mesela: "kale'nin aslı" "kavele" iken: vav müteharrik, mâkabli meftuh olduğu için "vav" yâ ye kalbolarak "kavele = kâle"; "yakvilü = yekulü" olması gibi].

illet [*Ar. gr.*] (< Ar. *ʿillet*) Bir kelimenin kendi harfleri arasında hurûf-i illet'ten (elif, vav, ye) biri bulunması.

ilm-i edeb (< Ar. *ʿilm* + *(-i)* + Ar. *edeb*) Arap dilbilgisi.

ilm-i sarf (< Ar. *ʿilm* + *(-i)* + Ar. *sarf*) Kelimeleri, onların konuluşlarını, türeyiş ve çekimlerini konu edinen dil ve edebiyat bölümü.

ilm-i tasrîf (< Ar. *ʿilm* + *(-i)* + Ar. *tasrîf*) Gramer.

incirâr [*Ar. gr.*] (< Ar. *incirâr*) Kelime mecrûr olma, yani harf-i cer veya izafet hâllerinde son harfi i ile okunma.

incizâm [*Ar. gr.*] (< Ar. *incizâm*) Meczûm olma, kelimenin son harfi harekesiz olarak telaffuz olunma: mecz**um**, mahr**um**...

infilâk (< Ar. *infilâk*) Patlama, **fr. explosion.**

insırâf [*Ar. gr.*] (< Ar. *insirâf*) İsimlerin kaideye göre çekilebilmesi.

insirâfî (< Ar. *insirâfî*) Bükülgen.

inşâʾ (< Ar. *inşâʾ*) Dilek kipleri.

inşâî (< Ar. *inşâî*) Dilek kipine ait, dilek kipiyle ilgili.

intihâ fiili (< Ar. *intihâʾ* + Ar. *fiʿl*) Bitirme fiili, **fr. verbe accompli.**

intisâb [*Ar. gr.*] (< Ar. *intisâb*) Kaideye göre kelimenin mensûbolması.

iʿrâb [*Ar. gr.*] (< Ar. *iʿrâb*) Arapça kelimelerin sonlarındaki harf veya harekenin değişmesi.

ism-i basît (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *basît*) Yalın ad.

ism-i câmid [*Ar. gr.*] (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *câmid*) Tasrîfi (çekimi) ve iştikakı (türesi) olmayan isim veya fiil.

ism-i cemîʿ (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *cemîʿ*) Topluluk adı.

ism-i cins (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *cins*) Cins isim, bir cinsten, bir neviden olan şeylerin hepsine verilebilen bir ad: "vilâyet, karpuz, kedi..." gibi.

ism-i fâil (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *fâʿil*) Kendisinden fiil, iş çıkan kimsenin sıfatı: "fâil, hâdim, sâim, kâtip..." gibi.

ism-i hâss (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *hâss*) Has isim (özel ad); yalnız bir kimse, bir hayvan veya bir şeye has olan isim: "Ahmet; Güneş; Zonguldak..." gibi.

ism-i işâret (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *işâret*) Kendisiyle muayyen bir şeye işaret olunan kelime: "bu, şu, o..." gibi.

ism-i maʿnâ (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *maʿnâ*) Mücerret, soyut isim.

ism-i mefʿûl (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *mefʿûl*) Fâilin fiili, kendi üzerine geçen kelime: "mefûl; mağdûr; mahsûs..." gibi.

ism-i mefʿûl (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *mefʿûl*): Ortaç, sıfat-fiil.

ism-i mensûb (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *mensûb*) Kelimenin sonuna nispet yesi denilen bir î getirilerek yapılan sıfat: "İslâmî; sükûtî..." gibi.

ism-i mensûb (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *mensûb*) Kelimenin sonuna: Türkçede -li, Arapça ve Farsçada, kelime sessiz harfle bitiyorsa bir "-î"; sesli harfle bitiyorsa, yerine göre, sesli harf atılarak veya atılmayarak "-î, -yî veya -vî" getirilerek yapılan sıfat: "Tebrîz-Tebrîzî, Ruhâ-Ruhâlı, Ruhâvî; Mekke-Mekkeli, Mekkevî..." gibi.

ism-i mevsûl [*Ar. gr.*] (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *mevsûl*) "O şey ki, o kimse ki" manalarını anlatan "mâ, men, ellezî" gibi kelimeler.

ism-i mürekkeb (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *mürekkeb*) Birleşik ad.

ism-i tasgîr (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *tasgîr*) Mânâsında küçüklük olan isim: "abd"den "ubeyd" (kulcağız, köle); "batın"dan "buteyn" (karıncık, ufak karın)... gibi.

ism-i viâ [*Ar. gr.*] (< Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *viʿâ*) Kab ismi [Şekerlik, tuzluk gibi.]

ismî, ismiyye (< Ar. *ismî, ismiyye*) İsme mensup, isimle ilgili.

İsnâd (< Ar. *isnâd*) Müsned (yüklem) ile müsnediileyh (özne) arasındaki ilgi. Türkçede: "-im, -şin, -dim, -dik..." gibi.

istifʿâl (< Ar. *istifʿâl*) İsteme manasını veren bir fiildir.

istifhâm cümlesi (< Ar. *istifhâm* + Ar. *cümle*) Soru tümcesi.

istifhâm lâhikası (< Ar. *istifhâm* + Ar. *lâhika*) Soru eki.

istifhâm sıfatı (< Ar. *istifhâm* + Ar. *sıfat*) Soru sıfatı.

istifhâm zamîri (< Ar. *istifhâm* + Ar. *zamîr*) Soru adılı.

istifhâm zarfı (< Ar. *istifhâm* + Ar. *zarf*) Soru belirteci.

istifhâm-ı inkârî (< Ar. *istifhâm* + *(-ı)* + Ar. *inkârî*) "Böyle şey mi olur, olur mu böyle şey", "olmaz böyle şey, böyle şey olmaz"ı anlatır.

istigrâk (< Ar. *istigrâk*) Arap dilinde, "el" harf-i târifinin isimleri umûmî hâle koyması.

istikbâl (< Ar. *istikbâl*) Gelecek zaman.

istimrâr fiili (< Ar. *istimrâr* + Ar. *fiʿl*) Sürerlik eylemi.

istimrârî (< Ar. *istimrârî*) Sürerlik fiili.

istimrâriyye (< Ar. *istimrâriyye*) "**-**rak, **-**rek" edatlarıyla nihayet bulan fiil sîgası: "yaza**rak**, gide**rek**..." gibi.

işâret sıfatı (< Ar. *işâret* + Ar. *sıfat*) Gösterme sıfatı.

işâret zarfı (< Ar. *işâret* + Ar. *zarf*) Gösterme belirteci.

iştikak lâhikası (< Ar. *iştikâk* + Ar. *lâhika*) Yapım eki.

itbâʿ (< Ar. *itbâʿ*) Bir kelimeye katılan aynı kalıpta başka ve manasız söz, koşuntu. "Yemek memek"deki "memek"; "zengin mengin"deki "mengin" gibi.

izâfât (< Ar. *izâfât*) Zincirleme isim takımı.

izâfet (< Ar. *izâfet*) İsim tamlaması, isim takımı.

izâfet terkîbi (< Ar. *izâfet* + Ar. *terkîb*) Ad tamlaması.

izâfet-i beyâniyye (< Ar. *izâfet* + *(-i)* + Ar. *beyâniyye*) Cins ve nevî gösteren izâfet: "çınar ağacı; Van kedisi; Ankara vâlîsi..." gibi.

izâfet-i lâmiyye (< Ar. *izâfet* + *(-i)* + Ar. *lâmiyye*) "Bağın üzümü; elmanın kokusu; Ankara'nın vâlisi..." gibi.

izâfet-i teşbîhiyye (< Ar. *izâfet* + *(-i)* + Ar. *teşbîhiyye*) Muzaf ve muzâfün ileyhte edat bulunmayan izâfetlerdir: "gümüş saat; demir kapı..." gibi. [Yeni gramerlerde: "gümüş saat; altın kalem; demir köprü..." ve benzeri terkiplerdeki "gümüş altın, demir" gibi kelimeler sıfat sayılmakta ve izâfet terkibi değil, sıfat terkibi olarak gösterilmektedir.]

K

kalb (< Ar. *kalb*) Harflerin yer değiştirmesi; meselâ: [vav müteharrik, mâ-kabli meftuh olursa, vav yâya kalb olur: vecede, yecidü... gibi.]

kaziyye (< Ar. *kaziyye*) Cümlecik.

kaziyye-i asliyye (< Ar. *kaziyye* + *(-i)* + Ar. *asliyye*) Asıl cümle.

ke (< Ar. *ke*) Teşbih, benzetme harfi olup: "gibi, misillü" manalarına gelir.

kelâm (< Ar. *kelâm*) Söz, ibare, fıkra; cümleler veya cümlecikler.

kelime (< Ar. *kelime*) İsim, fiil ve harf olarak üçe ayrılan söz bölümlerinin hepsi.

kelime-i asliyye (< Ar. *kelime* + *(-i)* + Ar. *asliyye*) Basit kelime, sözcük, **fr. mot simple.**

kemmiyyet (< Ar. *kemmiyyet*) Müfred hâli (tekillik) veya cemi hâli (çoğulluk).

kesre (< Ar. *kesre*) Esre, harfi **/i/** okutan hareke.

kesre-i hafîfe (< Ar. *kesre* + *(-i)* + Ar. *hafîfe*) **/i/** sesi veren hareke: kim gibi.

kesre-i sakîle (< Ar. *kesre* + *(-i)* + Ar. *sakîle*) **/ı/** sesi veren hareke: kıl gibi.

kesr-i şeref [*Ar. gr.*] (< Ar. *kesr* + *(-i)* + Ar. *şeref*) Bir harfin esre **/i/** okunması.

keyfiyyet (< Ar. *keyfiyyet*) Bir ismin müzekker veya müennes olması hâli.

keyfiyyet ve kemmiyyet (< Ar. *keyfiyyet* + Ar. *ve* + Ar. *kemmiyyet*) Erkeklik ve dişilik, müfretlik ve cemi'lik.

kıllet [*Ar. gr.*] (< Ar. *kıllet*) Türlü vezinlerde cemîleri olan isimlerin, bu cemîlerinden dokuzdan aşağı mahsus olanları.

L

lafzî (< Ar. *lafzî*) Kelimenin söylenişine ve yapısına ait, onlarla ilgili.

lâhika-i müteahhire (< Ar. *lâhika* + *(-i)* + Ar. *müteahhire*) Son ek, **fr. suffixe.**

lâhika-i mütekaddime (< Ar. *lâhika* + *(-i)* + Ar. *mütekaddime*) Ön ek, **fr. préfixe.**

lâhika-i tasrîfiyye (< Ar. *lâhika* + *(-i)* + Ar. *tasrîfiyye*) Tasrif, çekim eki.

lâhike (< Ar. *lâhika*) Ek.

lâmî, lâmiyye [*Ar. gr.*] (< Ar. *lâmî, lâmiyye*) Lâm harfi ile yapılmış izafet terkibi (isim tamlaması).

lâzım (< Ar. *lâzım*) Geçişsiz.

lefîf [*Ar. gr.*] (< Ar. *lefif*) Üç harfli kelimenin iki harfi "elif" veya "y" olanı.

lefîf-i makrûn [*Ar. gr.*] (< Ar. *lefif* + *(-i)* + Ar. *makrûn*) "Fâ"sı (ilk harfi) ile, "lâm"ı (son harfi) birlikte harf-i illet olursa: tayy "tavy"... gibi.

lefîf-i mefrûk [*Ar. gr.*] (< Ar. *lefif* + *(-i)* + Ar. *mefrûk*) "Fâ"sı (ilk harfi) ile "lâm"ı (son harfi) birlikte harf-i illet olursa: vefâ "vefeye" gibi.

M

mâdde-i asliyye (< Ar. *mâdde* + *(-i)* + Ar. *asliyye*) 1. Gövde; 2. Köken.

mahâric-i hurûf (< Ar. *mahâric* + *(-i)* + Ar. *hurûf*) Harflerin ağızda teşekkül ettiği yerler.

mahmûl (< Ar. *mahmûl*) Müsnet, yüklem, haber: "insan hayvandır" cümlesinde: insan "mevzu", hayvan "mahmul"dür.

makbûz (< Ar. *makbûz*) "u" ve "ü" sesleri ile okunan "v" harfi: [Kayıt ve şart yerine: kayd ü şart gibi.]

maksûr, maksûre [*Ar. gr.*] (< Ar. *maksûr, maksûre*) Bazı Arapça kelimelerin sonunda bulunan "Y" (ى) şeklinde yazılan elif harfi: ["murtezî – mürtezâ", daʿvî - daʿvâ (مرتضى - دعوى)" gibi.]

maʿlûm, maʿlûme (< Ar. *maʿlûm, maʿlûme*) Etken, fâili bilinen ve belli olan.

maʿna unsuru (< Ar. *maʿna* + Ar. *unsur*) Semantem.

mansûb (< Ar. *mansûb*) Arapçaya mahsus olmak üzere sonundaki harfi üstün /e/ okunan kelime: Süleyman (e), hamzet (e) gibi.

maʿrife (< Ar. *maʿrife*) Mânâ ve mefhûmu belirtilmiş olan söz, Arapça harf-i ta'rifi (el-) anlatan kelime. [Bahçenin kapısı gibi. "Bahçe kapısı" olursa **nekre**dir.]

maşadır (< Ar. *masâdır*) Masdarlar, isim-fiiller.

masdar (< Ar. *masdar*) Fiillerin şahıs ve zaman göstermeyen, fakat müspet (olumlu) ve menfî (olumsuz) hâlleri bulunabilen isim şekli, isim-fiil: "gelmek, gelmemek, gelmeklik, gelme, geliş..." gibi.

masdar-ı binâʾ-i merre [*Ar. gr.*] (< Ar. *masdar* + *(-ı)* + Ar. *binâʾ* + *(-i)* + Ar. *merre*) Arapça mastarların sülâsîlerinde birinci harfi fetha (üstün) okunan ve sonuna iki üstünlü yuvarlak /t/ (ة) getirilen şekli: **ketbeten...** gibi.

masdar-ı binâʾ-i nevi' [*Ar. gr.*] (< Ar. *masdar* + *(-ı)* + Ar. *binâʾ* + *(-i)* + Ar. *nevi'*) Arapça mastarda birinci harfi kesreli okunan, sonuna iki üstünlü yuvarlak /t/ (ة) getirilen şekli: **kitbeten...** gibi.

masdar-ı mîmî [*Ar. gr.*] (< Ar. *masdar* + *(-ı)* + Ar. *mîmî*) Başında /m/ harfi bulunan mastar. [Meselâ: **ketb** = yazmak, **mikteb** yazmak mîmî mastar şekli.]

mâzî, mâziyye (< Ar. *mâzî, mâziyye*) Geçmiş zamanda olan bir hâdiseyi anlatan fiil.

mâzî-i naklî (< Ar. *mâzî* + *(-i)* + Ar. *naklî*) -miş'li geçmiş: sevmiş, gitmiş... gibi.

mâzî-i naklî (< Ar. *mâzî* + *(-i)* + Ar. *naklî*) Yalnız işitilen bir şeyi anlatan fiil sîgası (kipi): "Ahmet gelmiş..." gibi; "-miş"li geçmiş zaman.

mâzî-i şühûdî (< Ar. *mâzî* + *(-i)* + Ar. *şühûdî*) Gözle görülen veya görmüş gibi bilinen bir şeyi anlatan fiil sîgası (kipi): "Ahmet geldi." gibi; "-di"li geçmiş zaman.

mebhas-i esvât (< Ar. *mebhas* + *(-i)* + Ar. *esvât*) Sesbilgisi, fonetik.

mebnî [*Ar. gr.*] (< Ar. *mebnî*) Son harfi hiçbir şekilde değişmeyen, sabit harekeli kelime.

mechûl, meçhule (< Ar. *mechûl, meçhule*) Edilgen [Bilmekten: "bilindi", çalışmaktan: "çalışıldı..." gibi.]

mecrûr [*Ar. gr.*] (< Ar. *mecrûr*) Harf-i cerr veya izafet hâllerinde, son harfi /i/ ile okunan kelimenin hâli: **min külli'l-umûri...** gibi. "min" cer harfi; "külli": min ile mecrûr; "umûri" de: muzâfünileyh hâlinde mecrûr.

meczûm [*Ar. gr.*] (< Ar. *meczûm*) Cezimli, son harfi harekesiz olarak okunan kelime: "ilm, cezb..." gibi.

medd-i yed (< Ar. *medd* + *(-i)* + Ar. *yed*) Bir harfi lüzumundan fazla uzatarak telaffuz etme.

mef'ûlü bih (< Ar. *mef'ûlün-bih*) -i hâli, **fr. accusatif.**

meftûh (< Ar. *meftûh*) Fetha ile, üstün ile, /e/ ile okunan. [Elem kelimesindeki /e/ meftuhdur.]

mef'ûl (< Ar. *mef'ûl*) Tümleç.

mef'ûlün anh, mef'ûlün minh (< Ar. *mef'ûlün-anh, mef'ûlü-minh*) -den hâli, **fr. ablatif.**

mef'ûlün bih (< Ar. *mef'ûlün-bih*) -i hâli, **fr. accusatif.**

mef'ûlün fih (< Ar. *mef'ûlün-fih*) -de hâli, **fr. locatif.**

mef'ûlün ileyh (< Ar. *mef'ûlün-ileyh*) -e hâli, **fr. datif.**

mef'ûlün leh (< Ar. *mef'ûlün-leh*) için, **fr. postposition.**

mef'ûlün maa (< Ar. *mef'ûlün-maa*) -le, -ile hâli, **fr. instrumental.**

mef'ûlün minh (< Ar. *mef'ûlün-minh*) -den hâli, **fr. ablatif.**

mef'ûlün sarih (< Ar. *mef'ûlün-sarih*) Düz tümleç, nesne **fr. complément direct.**

mef'ûlün-gayr-i sarih (< Ar. *mef'ûlün-gayr* + (*i*) + Ar. *sarih*) Dolaylı tümleç, **fr. complément indirect.**

mehmûz (< Ar. *mehmûz*) Ana harflerinden herhangi biri **hemze** olan [kelime]: "ahz, seʾl, bedʾ..." gibi.

mehmûzü'l-ayn (< Ar. *mehmûzü'l-ayn*) **Aynı** "orta harfi" hemze olan mehmûz: "reʾy" gibi.

mehmûzü'l-fâ (< Ar. *mehmûzü'l-fâ*) **Fâ**'sı "ilk harfi" hemze olan mehmûz: "esed..." gibi.

mehmûzü'l-lâm (< Ar. *mehmûzü'l-lâm*) **Lâm**'ı "son harfi" hemze olan mehmûz: "bedʾ" gibi.

meksûr (< Ar. *meksûr*) Kesre ile, esre ile yani **i** sesi ile okunan harf: ["irfân"daki ilk harf meksûr'dur.]

memdûd sâmit (< Ar. *memdûd* + Ar. *sâmit*) Uzun ünlü.

menfî (< Ar. *menfî*) Olumsuz.

merfûât [*Ar. gr.*] (< Ar. *merfûât*) Zamme ile harekeli kelimeler.

merfûü'l-vezâre [*Ar. gr.*] (< Ar. *merfûü'l-vezâre*) Zamme (o, ö, u, ü) ile harekelenmiş [harf].

mevsuf (< Ar. *mevsûf*) Belirtilen [sıfat takımlarında.]

mezîd (< Ar. *mezîd*) Aslına harf ilave olunmuş fiil.

misâl [*Ar. gr.*] (< Ar. *misâl*) Yalnız **fâsı** (ilk harfi): harf-i illet olan kelime. Misal: "vasl, vâiz; yümün, meysûr..." gibi.

muarref [*Ar. gr.*] (< Ar. *muʿarref*) Harf-i taʿrif (=el) bulunan.

muarrefün bi'l-lâm [*Ar. gr.*] (< Ar. *muarrefün bi'l-lâm*) Harf-i târif almış kelime.

muʿdil cümle (< Ar. *muʿdil* + Ar. *cümle*) Girişik cümle.

mudill fiʿl (< Ar. *mudill* + Ar. *fiʿl*) Katışık fiil.

muhâtab (< Ar. *muhâtab*) İkinci şahıs.

mukayesât (< Ar. *mukayesât*) Karşılaştırmalar.

mukayese (< Ar. *mukâyese*) Karşılaştırma.

munsarif [*Ar. gr.*] (< Ar. *munsarif*) Yerine göre her türlü hareke alabilen kelime.

musammet (< Ar. *musammet*) Arap alfabesinde (m, r, b, n, f, l)'den başka bütün harfler.

mutâvaat (< Ar. *mutâvaʿat*) Dönüşlü özne dönüşlü fiil, fâili (öznesi) ile nesnesi (objesi) bir olan fiillerin sıfatı: [dövünmek, sevinmek... gibi.]

muʿtell [*Ar. gr.*] (< Ar. *muʿtell*) Asıl harfleri içinde harf-i illet (elif, vav, ye)'den biri bulunan.

muʿtellü'l-ayn [*Ar. gr.*] (< Ar. *muʿtellü'l-ayn*) Sülâsînin orta harfi harf-i illetten (elif, vav, ye) biri olan kelime.

muʿtellü'l-fâ [*Ar. gr.*] (< Ar. *muʿtellü'l-fâ*) Sülâsînin birinci harfi harf-i illetten (elif, vav, ye) biri olan kelime.

muʿtellü'l-lâm [*Ar. gr.*] (< Ar. *muʿtellü'l-lâm*) Sülâsînin son harfi, harf-i illetten (elif, vav, ye) biri olan kelime.

muvahhad, muvahhade (< Ar. *muvahhad, muvahhade*) Bir noktalı.

muzâaf usûl [*Ar. gr.*] (< Ar. *muzâʿaf* + Ar. *usûl*) Aynı "orta harfi" ile lâmı "son harfi" aynı harfin tekerrüründen ibaret olan kelime. [musrir: musirr; müdrir: müdirr; hâdid: hadd... gibi.]

muzâf (< Ar. *muzâf*) [İsim takımlarında] belirtilen, başka bir isme katılmış ve onu tamamlamış olan isim.

muzâf (< Ar. *muzâf*) Tamlanan.

muzâfun-ileyh (< Ar. *muzâfun-ileyh*) [Terkiplerde] belirten, muzâfın (belirtilen) bağlı bulunduğu isim [**-in** hâli, muzâfunileyh hâlidir; Türkçede muzâfunileyh önce, muzaf sonra gelir, ikisine birden: "terkîb-i izâfî" denir: "Kapının köşesi..." gibi.]

muzâfun-ileyh (< Ar. *muzâfun-ileyh*) Tamlayan.

muzâriʿ (< Ar. *muzâriʿ*) Geniş zaman.

mübâlâga ile ism-i fâil [*Ar. gr.*] (< Ar. *mübâlaga* + Ar. *ism* + *(-i)* + Ar. *fâʿil*) "Faʿal" kalıbına uyan kelimelerin ifade ettiği: "en, pek, çok" manasını taşıyan şekli: ["bevvâl, halâl, cevvâl, gaddâr..." gibi.]

mübhem, mübheme (< Ar. *mübhem, mübheme*) Belgesiz.

mübhemât (< Ar. *mübhemât*) Belgisiz sıfatlar, zamirler, edatlar.

mübtedâʾ (< Ar. *mübtedâʾ*) Özne [isim cümlelerinde.]

mücerred, mücerrede (< Ar. *mücerred, mücerrede*) Yalın, soyut. **fr. abstrait.**

mücevher (< Ar. *mücevher*) Yalnız noktalı olan harfleri "ebced" hesabına göre sayıldığı zaman tarih çıkan beyt veya mısra.

müdgam [*Ar. gr.*] (< Ar. *müdgam*) Arka arkaya gelen iki kelimeden birincisinin son, ikincisinin baş harflerinin aynı olması: **femâ rabihat ticâretuhu.** gibi.

müdgamün-fih (< Ar. *müdgamün-fih*) Birbirine girmiş iki harften ikincisi: **femâ rabihat ticâretühüm** ayetindeki **rabihat** kelimesinin sonundaki **/t/** ile "ticâretühüm" kelimesinin başındaki **/t/**'nin birbirine girmesi gibi.

müennes [*Ar. gr.*] (< Ar. *müʾennes*) Hakiki, itibari veya söylenişi itibarıyla dişi olan kelime, dişil. **Cem-i müennes-i sâlim: -ât** ile nihayetlenen kelimeler: [müʿmin: müʿminât (= müʿminler), Müslim: Müslimât (= Müslimler...) gibi.]

müennes-i hakîkî [*Ar. gr.*] (< Ar. *müʾennes* + *(-i)* + Ar. *hakîkî*) Müzekker (eril) kelimenin sonuna "-e" katılarak yapılan veya sonunda başka bir müenneslik alameti bulunan kelime: [sâlih: sâliha; mûmâileyh: mûmâileyhe, mûmâileyhâ... gibi.]

müennes-i semâî [*Ar. gr.*] (< Ar. *müʾennes* + *(-i)* + Ar. *semâʿî*) Söylenişi itibarıyla müennes (dişil) sayılan kelime: [şems, yed... gibi.]

müfred (< Ar. *müfred*) Tekil.

mükesserlik (< Ar. *mükesser* + T. *-lik*) Bükün, **fr. flexion.**

mülkiyyet eki (< Ar. *mülkiyyet* + T. *ek*) İyelik eki.

mümeyyize (< Ar. *mümeyyize*) Tırnak. [" "] işareti.

münâdâ [*Ar. gr.*] (< Ar. *münâdâ*) Başına nidâ harfi getirilmiş olan kelime: **Yâ Alî...** gibi. [burada: **yâ** nidâ harfi, **Alî** münâdâ'dır.]

mürekkeb fiil (< Ar. *mürekkeb* + Ar. *fiʿl*) Birleşik fiil.

müsbet, müsbete (< Ar. *müsbet, müsbete*) Olumlu.

müsennâ (< Ar. *müsennâ*) **1.** İki şahsa veya iki şeye delalet eden kelime. **2.** İki noktalı harf.

müsned (< Ar. *müsned*) Yüklem, **fr. prédicat.**

müsnedün-ileyh (< Ar. *müsnedün-ileyh*) Özne, **fr. sujet.**

müstakbel (< Ar. *müstakbel*) İstikbal sîgası, gelecek zaman, **fr. futur.**

müsteâr kelime (< Ar. *müsteʿâr* + Ar. *kelime*) Yabancı sözcük.

müstevî (< Ar. *müstevî*) Erkeği ile dişisi bir olan veya hem erkek, hem dişi olan [isim, sıfat].

müşâreket (< Ar. *müşâreket*) İşteşlik [sevişme: birbirini sevme; anlaşma: birbirini anlama... gibi.]

müşedded, müşeddede [*Ar. gr.*] (< Ar. *müşedded, müşeddede*) Şeddeli, şeddesi olan [harf, kelime].

müştakkun-minh (< Ar. *müştakkun-minh*) Kendisinden, başka bir kelime türemiş olan asıl kelime.

müteaddî (< Ar. *müteʿaddî*) Geçişli (fiil): [**düşündürmek, anlatmak...** gibi].

müteallikat (< Ar. *müteʿallikât*) Bir cümlenin manasını tamamlayan, açıklayan kelimeler.

müteallikat-ı fiʿl (< Ar. *müteʿallikât* + *(-ı)* + Ar. *fiʿl*) Fi'lin ailesi.

mütecânis (< Ar. *mütecânis*) Eşsesli.

müteharrik bi'z-zât [*Ar. gr.*] (< Ar. *müteharrik* + Ar. *bi'z-zât*) Harekesi olan, harekeli [harf].

mütekellim (< Ar. *mütekellim*) Birinci şahıs.

mütemmim, mütemmime (< Ar. *mütemmim, mütemmime*) Tümleç, herhangi bir kelimenin manasını tamamlayan.

müterâdif, müteradife (< Ar. *müterâdif, müterâdife*) Yazılışı ayrı, manası bir olan [kelime], eşanlamlı, anlamdaş, **fr. synonyme.**

müzekker [*Ar. gr.*] (< Ar. *müzekker*) "Eril", kelimeyi erkek gösteren [isim, zamir, sıfat, fiil].

müzekker-i semâî (< Ar. *müzekker* + *(-i)* + Ar. *semâʿî*) Erkeklere mahsus olduğu kulaktan duyulan kelime.

N

nâib-i fâil (< Ar. *nâʾib* + *(-i)* + Ar. *fâʿil*) Meçhul (edilgen) fiil mevzûu olan kelime. Meselâ: **kuddise sirruhu**'da, kuddise: meçhul fiil, sirruhu: nâib-i fâil. [Arapçada nâib-i fâil'in harekesi merfû (mazmum) olur.]

nâkıs, nâkısa [*Ar. gr.*] (< Ar. *nâkıs, nâkısa*) Yalnız **lâmü'l-fi'li** "son harfi" harf-i illet olan kelime: rem**y**, seh**v**... gibi.

nasb [*Ar. gr.*] (< Ar. *nasb*) İsmin i'râbı, harfin üstün (e) okunması.

nâsıb [*Ar. gr.*] (< Ar. *nâsıb*) Harfi üstün (e) okutan.

nass (< Ar. *nass*) Eskiden, sadece bir manaya gelen kelime.

nefs-i mütekellim (< Ar. *nefs* + *(-i)* + Ar. *mütekellim*) Birinci şahıs.

nefs-i mütekellim maaʿl-gayr (< Ar. *nefs* + *(-i)* + Ar. *mütekellim* + Ar. *maaʿl-gayr*) Birinci şahıs sîgasının tesniye (ikilik) ve cemi (çoğulu).

nefs-i mütekellim vahde (< Ar. *nefs* + *(-i)* + Ar. *mütekellim* + Ar. *vahde*) Birinci şahıs müfredi.

nefy-i mülk (< Ar. *nefy* + *(-i)* + Ar. *mülk*) Nefî (olumsuzluk).

nehy (< Ar. *nehy*) Emir sîgasının (kipinin) menfîsi (olumsuzu): [gelmesin!, yapmasın! gibi].

nehy-i hâzır (< Ar. *nehy* + *(-i)* + Ar. *hâzır*) Menfî emir kipinin ikinci şahsı.

nekre (< Ar. *nekre*) Belirsiz isim: [“oda kapısı” gibi. Odanın kapısı olursa ma’rifedir].

nevâsıb [*Ar. gr.*] (< Ar. *nevâsıb*) Dahil oldukları isim veya fiili mansup kılan harfler.

nidâ (< Ar. *nidâ’*) Ünlem, **fr. interjection.**

R

râciʿ, râcia (< Ar. *râciʿ, râcia*) Bir şahıstan kinaye olan zamir.

rübâî mezîdün fîh (< Ar. *rübâʿî* + Ar. *mezîdün-fîh*) Kendisine zâit harf ilave edilmiş aslî dört harfli mastar.

rübâî-mezîdün-fih (< Ar. *rübâʿî* + Ar. *mezîdün-fîh*) Mastarını meydana getiren dört harften üçü aslî olup biri veya ikisi sonradan katılarak meydana getirilen kelimeler: [tedahrec... gibi].

rübâî-mücerred (< Ar. *rübâʿî* + Ar. *mücerred*) Mastarını meydana getiren dört harften hepsi de aslî olan kelimeler: [dahrec... gibi].

rübâî-yi musarraʿ (< Ar. *rübâʿî + (-yi)* + Ar. *musarraʿ*) Üçüncü mısrâı da kafiyeli olan rübâî.

S

sahîh, sahîha [*Ar. gr.*] (< Ar. *sahîh, sahîha*) Kelimenin ana harfleri(hurûf-ı asliye). 1) hemze (başta “elif”; orta veya sonda hemze)’den; 2) tazîf (iki aynî harf yanyana geldiği zaman yalnız biri yazılıp üzeri şeddelenmek)’den; 3) harf-i illet (değişmeyi kabûl eden “ve”; “ye” ile bunlardan kalbolunan “elif”’den sâlim bulunursa kelime sahihtir. Meselâ: şerk, şâkir “şükr”; ma’kul “akl”; efdal “fazl”; mezâhib “mezheb”... gibi.

sâit (< Ar. *sâit*) Sesli [harf], **fr. voyelle.**

sakil (< Ar. *sakîl*) Ağır ve kalın okunan [hece].

sâkin, sâkine [*Ar. gr.*] (< Ar. *sâkin, sâkine*) Hareke ile okunmayan [harf].

sâlim [*Ar. gr.*] (< Ar. *sâlim*) İçinde illet harflerinden biri (elif, vav, ye) bulunmayan kelime.

sâmit (< Ar. *sâmit*) Sessiz harf, ünsüz, **fr. consonne.**

sarf ü nahv (< Ar. *sarf + (ü)* + Ar. *nahv*) Dilbilgisi, **fr. grammaire.**

savtî şedde (< Ar. *savtî* + Ar. *şedde*) Vurgu, **fr. accent.**

savt-i şefevî (< Ar. *savt + (-i)* + Ar. *şefevî*) Yuvarlak ünlü.

savtî, savtiyye (< Ar. *savtî, savtiyye*) Ses çıkaran harf, ünlü.

serd sâmit (< Ar. *serd* + Ar. *sâmit*) Sert sessiz.

sıfat terkibi (< Ar. *sıfat* + Ar. *terkîb*) Sıfat takımı.

sıfât-ı adediyye (< Ar. *sıfât + (-ı)* + Ar. *ʿadediyye*) Sayı sıfatları.

sıfat-ı asliyye (< Ar. *sıfat + (-ı)* + Ar. *asliyye*) **1.** Sıfat, bir şahsın veya şeyin hâl ve şanını, renk veya sayısını, derecesini gösteren kelime, **fr. adjectif. 2.** [Terkiplerde] belirten.

sıfât-ı istifhâmiyye (< Ar. *sıfât + (-ı)* + Ar. *istifhâmiyye*) Soru sıfatları.

sıfât-ı işâriyye (< Ar. *sıfât* + *(-ı)* + Ar. *işâriyye*) İşaret sıfatları.

sıfât-ı kıyâsiyye (< Ar. *sıfât* + *(-ı)* + Ar. *kıyâsiyye*) Bir kaideye (kurala) bağlı ve uygun olarak meydana gelen sıfatlar.

sıfât-ı mübheme (< Ar. *sıfât* + *(-ı)* + Ar. *mübheme*) Belgisiz (mübhem) sıfatlar.

sıfât-ı semâiyye (< Ar. *sıfât* + *(-ı)* + Ar. *semâiyye*) Bir kaideye (kurala) bağlı olmayıp işitilmekle öğrenilen sıfatlar.

sıfât-ı tavsîfiyye (< Ar. *sıfât* + *(-ı)* + Ar. *tavsîfiyye*) Niteleme sıfatları, **fr. adjectifs qualificatifs.**

sıfât-ı taʿyîniyye (< Ar. *sıfât* + *(-ı)* + Ar. *taʿyîniyye*) Belirtme sıfatları, **fr. adjectifs déterminatifs.**

sıla (< Ar. *sıla*) Rabıt sîgası, bağ-fiil, ulaç, **fr. gérondif.**

sıyag (< Ar. *sıyag*) Sîgalar, kipler.

sıyag-ı inşâiyye (< Ar. *sıyag* + *(-ı)* + Ar. *inşâʾiyye*) Dilek kipleri.

sîga (< Ar. *sîga*) Kip, fiilin çekiminden meydana gelen türlü şekillerden her biri.

sîga-i ihbâriyye (< Ar. *sîga* + *(-i)* + Ar. *ihbâriyye*) Bildirme kipi, **fr. indicatif.**

sîga-i iltizâmiyye (< Ar. *sîga* + *(-i)* + Ar. *iltizâmiyye*) İstek kipi, **fr. optatifsubjonctif.**

sîga-i inşâiyye (< Ar. *sîga* + *(-i)* + Ar. *inşâʾiyye*) Dilek kipleri, **fr. subjonctif.**

sîga-i rabtiyye (< Ar. *sîga* + *(-i)* + Ar. *rabtiyye*) Ulaç, bağ-fiil, **fr. gérondif.**

sîga-i şartiyye (< Ar. *sîga* + *(-i)* + Ar. *şartiyye*) Şart sîgası (kipi). [“Gelirse söylerim...” gibi.]

sinnî sâmit (< Ar. *sinnî* + Ar. *sâmit*) Diş sessizi, diş ünsüzü.

sinn-i sâmit (< Ar. *sinn* + *(-i)* + Ar. *sâmit*) Dişsel, diş sessizi, **fr. dentale.**

sükûn [*Ar. gr.*] (< Ar. *sükûn*) Hareketsizlik: [**azm** kelimesindeki **/z/** harfinin hâli gibi.]

sülâsî mezîdün fih [*Ar. gr.*] (< Ar. *sülâsî* + Ar. *mezîdün-fih*) Zâid harf almış üçlü kelime.

sülâsî mezîdün fih (< Ar. *sülâsî* + Ar. *mezîdün-fih*) Kendisine zâit harf ilave edilmiş aslî üç harfli mastar.

sülâsî mücerred [*Ar. gr.*] (< Ar. *sülâsî* + Ar. *mücerred*) Üç harfli aslî kelime kökü.

sülâsi’r-re’s [*Ar. gr.*] (< Ar. *sülâsi’r-reʾs*) Aslı üç harf olan [fiil].

sünâî (< Ar. *sünâʾî*) Aslî harfi iki olan [kelime].

Ş

şahs (< Ar. *şahs*) Şahıs.

şedde (< Ar. *şedde*) Arapçada ve Farsçada iki defa okunması icabeden bir harfin üzerine konulan işaret: cerr, bürrân... gibi.

şefevî sâmit (< Ar. *şefevî* + Ar. *sâmit*) Dudaksal, dudak sessizi, **fr. labiale.**

şibh-i cümle (< Ar. *şibh* + *(-i)* + Ar. *cümle*) Cümlenin manasını tamamlayan ünlem.

T

taaddî (< Ar. *taʿaddî*) Fiilin geçer hâlde olması.

taazzür-i maʿnâ (< Ar. *taʿazzür* + *(-i)* + Ar. *maʿnâ*) Bir kelimenin lugât anlamından başka bir anlamda kullanılmasından meydana gelen anlam değişikliği.

tâbiʿ [*Ar. gr.*] (< Ar. *tâbiʿ*) Kendinden evvelki kelimeye göre hareke alan [kelime].

tâbi cümle (< Ar. *tâbiʿ* + Ar. *cümle*) Bağımlı cümle, yan cümle, **fr. proposition subordonnée.**

taʿdiye (< Ar. *taʿdiye*) Bir fiil, müteaddî (= geçişli) hâle koyma. ["bakmak'tan: baktırmak, koşmak'tan: koşturmak..." gibi.]

tafdîl (< Ar. *tafdîl*) En üstünlük, **fr. superlatif. ism-i tafdîl:** Mukayese ve üstünlük gösteren sıfat. [Arapçada "efʿal" vezninde: "ekber, ahmer..." gibi; dilimizde "daha, en, pek, çok" edatlarıyla: "daha güzel, en güzel, pek güzel, çok güzel..." gibi, eski Türkçede: "-rek, -rak" ekleriyle: "küçürek, ufarak..." gibi; Farsçada: "-ter, -terîn" edatlarıyla: "büzürk-ter, büzürk-terîn..." gibi edatlarla yapılır.]

taharrük [*Ar. gr.*] (< Ar. *teharruk*) Harekelenme, hareke alma, bir hareke ile okunma [harf].

tahrîk [*Ar. gr.*] (< Ar. *tahrîk*) Meczum (cezimli) bir harfi hareke ile okuma: "ilm" kelimesini "ilim1 okuma... gibi.

tâ-i müsennâ (< Ar. *tâʾ* + *(-i)* + Ar. *müsennâ*) İki noktalı **t (ة)**.

takdîm ü teʾhîr (< Ar. *takdîm* + *(ü)* + Ar. *teʾhîr*) Metatez, bir ibaredeki sözlerin yerlerini değiştirerek düzeltme, **fr. métathèse.**

takdîrî (< Ar. *takdîrî*) Görünürde olmayıp, itibari olan, öyle denilen.

tasgîr (< Ar. *tasgîr*) İsim veya sıfatı, küçük manasıyla kullanma.

tasrîf (< Ar. *tasrîf*) Bir kelimenin çekimi, çekim.

tasrîf lâhikası (< Ar. *tasrîf* + Ar. *lâhika*) Fiil çekimi eki.

tasrîfât (< Ar. *tasrîfât*) Tasrifler, çekimler.

tasrîfî (< Ar. *tasrîfî*) Bükümlü.

taʿyînî sıfat (< Ar. *tâʿyînî* + Ar. *sıfat*) Belirtme sıfatı.

taʿyinli izâfet terkîbi (< Ar. *tâʿyîn* + Ar. *izâfet* + Ar. *terkîb*) Belirtili isim takımı.

taʿyinsiz izâfet terkîbi (< Ar. *tâʿyîn* + Ar. *izâfet* + Ar. *terkîb*) Belirtisiz isim takımı.

teessürî vurgu (< Ar. *teʾessürî* + T. *vurgu*) Duyuş vurgusu, **fr. accent affectif.**

tefhîm [*Ar. gr.*] (< Ar. *tefhîm*) Bir harfi kalın okuma: râgıb'daki "r"nin kalın, receb'deki "r"nin ince okunuşu... gibi.

teʾkîd (< Ar. *teʾkîd*) Pekiştirme, **fr. intensif.**

teʾkîd-i maʿnevî (< Ar. *teʾkîd* + *(-i)* + Ar. *maʿnevî*) Söylenişi başka, manası müşterek olan kelime, sinonim (eş anlamlı) kelime, **fr. mot synonyme.**

temyîz [*Ar. gr.*] (< Ar. *temyîz*) Sayıları ve belirsiz isimleri belirten kelime. Meselâ: **"işrûne dirhemen** = yirmi dirhem" ve **"ratle zeyten** = bir ratıl zeytinyağı" tabirlerinde: "dirhemen" ve "zeyten" gibi.

tenâzu-ı fiʿleyn (< Ar. *tenâzuʿ* + *(-ı)* + Ar. *fiʿleyn*) İki fiilin birbirinden türemesi.

teʾnîs [*Ar. gr.*] (< Ar. *teʾnîs*) (Bir kelimeyi) müennes, dişi kılma, kılınma. [Kelimenin sonuna bir **/t/** getirilerek yapılır.]

tenkîr [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenkîr*) Bir ismi nekre yapma, yani harf-i târif'siz, efliflâmsız kullanma.

tenkîrât (< Ar. *tenkîrât*) İsimleri nekre yapmalar.

tensîku's-sıfât (< Ar. *tensîku's-sıfât*) Bir ismin sıfat adedini çoğaltma sanatı.

tenvîn [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenvîn*) Kelimenin sonunu **nun** gibi okutmak üzere konulan iki üstün (-en), iki esre (-in), iki ötre (-ün): "âzimet**en**, bihakk**ın**, rabb**ün**..." gibi.

tenvîn-i galî [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenvîn* + *(-i)* + Ar. *galî*) Sâkin olan kafiyeye eklenen tenvin. Meselâ: evvelen... gibi.

tenvîn-i ivaz [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenvîn* + *(-i)* + Ar. *ʿivaz*) Muzâfün-ileyhden karşılık olan tenvîn.

tenvîn-i mukabele [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenvîn* + *(-i)* + Ar. *mukâbele*) Cem-i müzekker-i sâlim'in müennesi karşılayanıdır.

tenvîn-i temekkün [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenvîn* + *(-i)* + Ar. *temekkun*) Medhûlünün isim olduğunu bildiren tenvîn.

tenvîn-i tenkîr [*Ar. gr.*] (< Ar. *tenvîn* + *(-i)* + Ar. *tenkîr*) Maʿrife ile nekre arasını ayıran tenvin.

terâkîb (< Ar. *terâkîb*) Tamlamalar; takımlar.

terdîd cümlesi (< Ar. *terdîd* + Ar. *cümle*) İkircil cümle, çatallı cümle.

terkîb (< Ar. *terkîb*) Birleştirme, **fr. composition.**

terkîb-i atfî (< Ar. *terkîb* + *(-i)* + Ar. *ʿatfî*) Bağlaç grubu.

terkîb-i isnadî (< Ar. *terkîb* + *(-i)* + Ar. *isnadî*) Bildirme cümlesi.

terkîb-i izâfî (< Ar. *terkîb* + *(-i)* + Ar. *izâfî*) İzâfet terkîbi (isim tamlaması). [Muzaf ve muzâfunileyhten meydana gelen bir terkip: "odanın tavanı" gibi.]

terkîb-i kelâm (< Ar. *terkîb* + *(-i)* + Ar. *kelâm*) Söz dizimi.

terkîb-i sakîm (< Ar. *terkîb* + *(-i)* + Ar. *sakîm*) Kurala uymayan tamlama.

terkîb-i tavsîfi (< Ar. *terkîb* + *(-i)* + Ar. *tavsîfî*) Sıfat terkibi (Sıfat tamlaması). [Bir sıfat ve bir isimden meydana gelen terkip: "beyaz kitap" gibi.]

tesârîf (< Ar. *tesârîf*) Tasrifler, çekimler.

teskîn [*Ar. gr.*] (< Ar. *teskîn*) Bir harfi sâkin okuma: **emr, farz**, gibi.

tesniye [*Ar. gr.*] (< Ar. *tesniye*) İkilenen, ikilik cemini gösteren ve kelimenin sonuna "-an" veya "-eyn" getirilerek yapılan kelime: **Zâviyetân:** İki zaviye. **Ahaveyn:** İki kardeş. **Tarafeyn:** İki taraf... gibi.

teşdîd [*Ar. gr.*] (< Ar. *teşdîd*) Bir harfi çift okutan ve şedde denilen işaretin adı.

teşkîl lâhikası (< Ar. *teşkîl* + Ar. *lâhika*) Yapı eki.

tetâbu-i izâfât (< Ar. *tetâbuʿ* + *(-i)* + Ar. *izâfât*) Zincirleme isim takımı.

tetâbuʿ-i izâfât (< Ar. *tetâbuʿ* + *(-i)* + Ar. *izâfât*) Zincirleme isim takımı: ihtizâzât-ı esvât-ı beşeriyye... gibi.

tevâbiʿ [*Ar. gr.*] (< Ar. *tevâbiʿ*) Evvelindeki kelimeye göre harekelenen kelimeler. Mesela: **keşfü'z-zünûn, kitâbü keşfi'z-zünûn...** gibi.

tezkîr (< Ar. *tezkîr*) Bir kelimeyi müzekker (erkek) kılma.

U

unsur-ı savt (< Ar. *ʿunsur* + *(-ı)* + Ar. *savt*) Ses, fonem.

V

vakf (< Ar. *vakf*) Arapça bir kelimenin sonunu harekesiz olarak okuma.

vasf (< Ar. *vasf*) Sıfat.

vasf-ı terkîbi (< Ar. *vasf + (-ı)* + Ar. *terkîb*) Birleşik sıfat, bir ismin sonuna Farsça bir emir eklenerek yapılan terkip. **Zevk-efzâ:** Zevk arttıran... gibi.

vasl (< Ar. *vasl*) Ulama.

vâv-ı âtıfa (< Ar. *vâv + (-ı)* + Ar. *ʿâtıfa*) Atıf vavı, bağlaç, **fr. conjonction.** [Bu harf, Arapça veya Farsça iki kelimeyi birbirine bağlarken ilk kelimenin son harfi konsonla bitmiş ise bu harfi **/ü/** gibi okutur: **ilim ve irfan** (= ilm ü irfân); vokal ile bitmiş ise, iki kelimeyi birbirine bağlayan "vav" harfi ortada -Farsça kaidesine göre- **vü** okunur: **kazâ ve kader** (= kaza vü kader)... gibi. Arapçada **ve** olduğu gibi okunur.]

vâv-ı kasem [*Ar. gr.*] (< Ar. *vâv + (-ı)* + Ar. *kasem*) Herhangi bir kelimenin, çok defa Allah kelimesinin evveline gelerek: **için, hakkı için** manalarını verir: **V'Allâhi:** Allah için, Allah hakkı için. **Ve'l-kalemi:** Kalem hakkı için. **Ve'n-necmi:** Yıldız hakkı için... gibi.

vikaye harfi (< Ar. *vikâye* + Ar. *harf*) Kaynaştırma harfi.

Y

yâ-yi nisbî (< Ar. *yâ + (-yi)* + Ar. *nisbî*) Nisbet eki.

Z

zamâir izâfiyye (< Ar. *zamâʾir* + Ar. *izâfiyye*) İyelik zamirleri.

zamâir-i istifhâmiyye (< Ar. *zamâʾir* + Ar. *istifhâmiyye*) Soru zamirleri.

zamâir-i işâriyye (< Ar. *zamâʾir* + Ar. *işâriyye*) İşaret zamirleri: bu, şu, o... gibi.

zamâir-i mübheme (< Ar. *zamâʾir* + Ar. *mübheme*) Belgisiz zamirler: **hiç biri, hepsi, cümlesi...** gibi.

zamâir-i mülkiyye, zamâir-i izâfiyye (< Ar. *zamâʾir* + Ar. *mülkiyye,* Ar. *zamâʾir* + Ar. *izâfiyye*) İyelik ekleri, iyelik zamirleri: -im, -in, -i = **evim, kapısı...** gibi.

zamâir-i şahsiyye (< Ar. *zamâʾir* + Ar. *şahsiyye*) Şahıs zamirleri: ben, sen, o, biz, siz, onlar... gibi.

zamîr (< Ar. *zamîr*) İsmin yerini tutan kelime.

zamîr-i fiʿlî (< Ar. *zamîr + (-i)* + Ar. *fiʿlî*) Kişi eki, geçmiş zaman fiillerinin sonuna gelen: -dim, -din, -di, -dik, -diniz, -diler... gibi.

zamîr-i izâfî (< Ar. *zamîr + (-i)* + Ar. *izâfî*) Muzafların (belirtilen) sonuna gelen: -im, -in, -i, -imiz, -iniz, -leri... gibi.

zamîr-i munfasıl [*Ar. gr.*] (< Ar. *zamîr + (-i)* + Ar. *munfasıl*) Başka kelimeye bitişik olmayan zamir: [**hüve, ente, ene** gibi.]

zamîr-i nisbî (< Ar. *zamîr + (-i)* + Ar. *nisbî*) İsimlerin sonuna gelen: -im, -sin, -iz, -siniz zamirleri.

zamîr-i şahsî (< Ar. *zamîr + (-i)* + Ar. *şahsî*) Şahıs, kişi gösteren zamirler: "ben, sen, o, biz, siz, onlar" gibi.

zamm [*Ar. gr.*] (< Ar. *zamm*) Bir harfin mazmum, zammeli [yâni /o/ ile] okunması.

zamme-i makbûza-i sakile (< Ar. *zamme* + *(-i)* + Ar. *makbûza* + *(-i)* + Ar. *sakîle*) /u/ sesini veren zamme: **bu, şu...** gibi.

zamme-i makbûze-i hafife (< Ar. *zamme* + *(-i)* + Ar. *makbûza* + *(-i)* + Ar. *hafife*) /ü/ sesini veren zamme: **düz, güz...** gibi.

zamme-i mebsûte-i hafife (< Ar. *zamme* + *(-i)* + Ar. *mebsûte* + *(-i)* + Ar. *hafife*) /ö/ sesini veren zamme: **göz, söz...** gibi.

zamme-i mebsûte-i sakile (< Ar. *zamme* + *(-i)* + Ar. *mebsûte* + *(-i)* + Ar. *sakîle*) /o/ sesini veren zamme: **yol, zor...** gibi.

zarf (< Ar. *zarf*) Bir fiilin, bir sıfatın veya başka bir zarfın manasına "yer, zaman, nicelik, nitelik" gibi bakımlardan başkalık katan kelime, belirteç.

zarf-ı mekân (< Ar. *zarf* + *(-ı)* + Ar. *mekân*) Mekân gösteren zarf, kelime: "burada; bayırda; dışarı, içeri..." gibi.

zarf-ı zamân (< Ar. *zarf* + *(-ı)* + Ar. *zamân*) Zaman gösteren zarf, kelime: "erken", "geç" gibi.

zarfiyyet (< Ar. *zarfiyyet*) Zarflık, bir kelimenin zarf olma hâli, zarf olarak kullanılması.

zemân (< Ar. *zamân*) Fiillerde geçmiş (yaptı), şimdiki (yapıyor), gelecek (yapacak) ve geniş (yapar) zamanlardan her biri.

5. Osmanlı Türkçesindeki Gramer Terimlerinin İncelenmesi

Bu bölümde "Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat'ı Örneğinde Osmanlı Türkçesindeki Gramer Terimleri" adlı çalışmada ele alınan madde başlarının söz varlığı incelemesi yapılacaktır. İnceleme şu üç aşamadan oluşacaktır: 1. Dizinde yer alan madde başlarının alfabetik olarak dağılımı 2. Dizinde yer alan madde başlarının ait olduğu dillere göre dağılımı 3. Dizindeki madde başlarının oluşum biçimlerine göre dağılımı.

5.1. Madde Başlarının Alfabetik Dağılımı ve Sayısal İstatistikleri

	Madde Başı	
Ön Ses	**Sayı**	**Oran %**
a	13	2.56
b	2	0.39
c	36	7.10
d	2	0.39
e	19	3.74
f	34	6.70
g	2	0.39
h	64	12.62
i	60	11.83
k	14	2.76
l	10	1.97
m	106	20.90
n	14	2.76
r	5	0.98
s	38	7.49
ş	4	0.78
t	53	10.45
u	1	0.19
v	7	1.38
y	1	0.19
z	22	4.33
Toplam	**507**	**% 100**

5.2. Madde Başlarının Ait Olduğu Dillere Göre Dağılımı

	Madde Başı	
Dil	**Sayı**	**Oran %**
Arapça	190	37.47
Arapça + Arapça	289	57.00
Arapça + Arapça + Arapça	23	4.53
Arapça + Arapça + Arapça + Arapça	1	0.19
Farsça + Arapça	1	0.19
Arapça + Türkçe	3	0.59
Toplam	**507**	**% se100**

5.3. Madde Başlarının Oluşum Biçimlerine Göre Dağılımı

	Madde Başı	
Oluşum Biçimi	**Sayı**	**Oran %**
Tek kelimeden oluşanlar	190	37.47
İki kelimeden oluşanlar	16	3.15
Farsça tamlama şeklinde olanlar	264	52.07
Arapça tamlama şeklinde olanlar	11	2.16
Türkçe tamlama şeklinde olanlar	21	4.14
Bağlama edatıyla oluşanlar	5	0.98
Toplam	**507**	**% 100**

6. Sonuç

Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* adlı Osmanlı Türkçesi sözlüğü bütün olumlu ve olumsuz yönlerine rağmen bu alanda uzun bir süre, önemli bir ihtiyacı büyük ölçüde karşılamıştır. Sözlük ilk olarak 1962 yılında basılmış, son baskısı ise 2023 yılında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Sözlük çeşitli alanlardaki terimleri vermesi bakımından da önemli bir yere sahiptir. Sözlüğün en çok eleştirilen yönü Osmanlı Türkçesinde olmayan Arapça ve Farsça kelimeleri de içermesi ve sözlükte hiçbir örneğe yer verilmemesidir. Fakat, sözlük bütün bu eksiklerine rağmen akademik çevrelerde ve Osmanlı Türkçesi çalışmalarında çokça kullanılan bir sözlük olmuştur. Bu çalışmada Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* adlı sözlüğü (27. baskı, 2010) taranarak Osmanlı

Türkçesindeki gramer terimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgu ve sonuçları şu şekilde belirtebiliriz:

1. Sözlükte toplam 507 gramer terimi tespit edilmiştir. Bu terimler çalışmada Latin harflerine göre alfabetik bir sırayla verilmiştir.

2. Ele alınan gramer terimlerini oluşturan kelimelerin köken bilgisi yay ayraç ( ) içinde belirtilmiştir. Çalışmada Arapça veya Farsça gramer terimi olarak işaretlenen maddeler de çalışmaya dahil edilmiştir.

3. Gramer terimlerinin alfabetik dağılımına bakıldığında en çok kullanılan madde başlarının şu harflerle başladığı görülmektedir: 1. M (106) 2. H (64) 3. İ (60) 4. T (53) 5. S (38).

4. En az kullanılan madde başlarının şu harflerle başladığı görülmektedir: 1. U (1) 2. Y (1) 3. B (2) 3. D (2) 5. G (2).

5. Sözlükte bulunan 507 madde başından 503'ü Arapça kökenli kelime ve kelimelerden oluşmaktadır. 1 madde başı Farsça+Arapça 3 madde başı da Arapça+Türkçe yapısındadır. Gramer terimlerinin tamamında Arapça kelime ve kelimeler vardır. Bu durum gramer terimlerinin birkaç istisna dışında Arapçadan alındığını ortaya koymaktadır.

6. Madde başlarının oluşum biçimlerine göre geçiş istatistikleri şu şekildedir:

a) Farsça tamlama şeklinde olanlar: 264

b) Tek kelimeden oluşanlar: 190

c) Türkçe tamlama şeklinde olanlar: 21

ç) İki kelimeden oluşanlar: 16

d) Arapça tamlama şeklinde olanlar: 11

e) Bağlama edatıyla oluşanlar: 5

Kaynakça

Deny, J. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Develioğlu, F. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.

Develioğlu, F. (2023). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Korkmaz, Z. (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özkan, M. (2007). Osmanlı Türkçesi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (XXXIII: s. 483-485.) içinde. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Özkan, M. (2017). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Topaloğlu, A. (2009). Sözlük (Türkçe). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (XXXVII: s. 402-414.) içinde. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Topaloğlu, A. (2019). *Karşılaştırmalı Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Yazım Kılavuzu. (2012). 27. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İnternet Kaynakları

Ferit Devellioğlu (1906-1985): https://www.iskultur.com.tr/yazarlar/ferit-devellioglu (ET: 15.02.2025).

Güncel Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/ (ET: 2025 yılı Ocak ve Şubat aylarında muhtelif zamanlarda bu adresten bilgi alınmıştır.)